

# **SZAKDOLGOZAT**

**Besze Viola Zelmira**

**2025**



**Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem**

**Budai Campus**

**Tájépítészeti, Településtervezési és Díszkertészeti Intézet**

**Tájrendező és kertépítő mérnöki alapképzési szak**

**SOMOGY VÁRMEGYE KASTÉLYKERTJEINEK  
VIZSGÁLATA**

**Belső konzulens:** dr. Fekete Albert  
egyetemi tanár,  
intézetigazgató

**Belső konzulens  
intézete/tanszéke:** Tájépítészeti,  
Településtervezési és  
Díszkertészeti  
Intézet/Kertművészeti és  
Kertépítészeti Tanszék

**Készítette:** Besze Viola Zelmira

**Budapest**

**2025**

# Tartalom

<b>1. Bevezetés és célkitűzések</b> .....	3
<b>2. Szakirodalmi áttekintés</b> .....	4
2.1. Somogy vármegye Természeti és környezeti adottságai .....	4
2.2. Jogszabály által védett területek .....	4
2.3. Kastélykertek Somogy vármegyében: .....	5
2.4. Kialakulásuk ideje, összefüggések .....	6
2.5. Kerttörténeti értékelésük, besorolásuk .....	7
<b>3. Alkalmazott módszerek</b> .....	9
3.1. Kastélykertek szelekciós szempontjai .....	9
<b>4. Eredmények és értékelésük</b> .....	13
4.1. Kiemelkedő értékű kertek részletes bemutatása .....	13
4.1.1. Az alsóbogáti Festetics-Inkey-kastély kertje .....	13
4.1.2. A kutasi Hertelendy-kastély kertje .....	18
4.1.3. A somogyvári Széchenyi-kastély kertje .....	22
4.1.4. A somogyzsitfai Véssey-kastély kertje .....	27
4.1.5. A viszi Jankovich-kastély kertje .....	32
<b>5. Következtetések és javaslatok</b> .....	35
5.1. Értékek .....	35
5.2. Kiemelt jelentőségű kastélykertek összehasonlító elemzése (bizonyos szempontok szerint)36	
5.3. Javaslatok .....	36
<b>6. Összefoglalás</b> .....	39
<b>7. Irodalomjegyzék:</b> .....	40
7.1. Elektronikus források .....	41
<b>8. Ábra és táblázatjegyzék:</b> .....	44
8.1. Ábrajegyzék .....	44

8.2. Táblázatjegyzék.....	44
<b>9. Mellékletek:.....</b>	<b>45</b>
<b>10. Nyilatkozatok.....</b>	<b>65</b>
11.1 Hallgatói nyilatkozat .....	65
11.2. Konzulensi nyilatkozat .....	66
11.3. Hallgatók nyilatkozata a mesterséges intelligencia (MI) alkalmazásáról .....	67

## **1. Bevezetés és célkitűzések**

Azért választottam a szakdolgozatom témájaként Somogy vármegye kastélykertjeinek vizsgálatát, mivel különleges kötődésem van ehhez a régióhoz: gyerekkorom óta minden nyaramat Somogy megyében töltöm, a somogyi tájak, települések különösen közel állnak a szívemhez.

Mindenképp szerettem volna, hogy a téma kutatása során ne csak elméleti, hanem gyakorlati ismeretekkel is gyarapodjak.

A kastélykertek vizsgálata azért is vonz, mivel ezek a kertek nemcsak a múlt emlékeit őrzik, hanem vizuálisan is lenyűgözőek, és különleges hangulatot árasztanak. A kutatás során az utazások és a terepi munka révén egyedi élményekkel gazdagodhatok. Célom, hogy ne csupán egy dolgozatot készítsek, hanem közben személyesen is felfedezzem és megismerjem ezt a területet, hozzájárulva ezzel saját szakmai fejlődésemhez.

Szakdolgozatom célja feltárni és átfogóan ismertetni Somogy vármegye kastélykertjeinek múltját, értékeit és jellegzetességeit. Különböző szelekciós szempontok alapján ki szeretném választani a legjelentősebb kastélykerteket, majd ezek összehasonlító elemzése révén egy olyan összegzést szeretnék megfogalmazni, mely hozzájárulhat Somogy vármegye kastélykertjeinek megismeréséhez.

Munkám során törekszem arra, hogy a kutatásom szakmánk művelői számára is tartalmazzon értékes információkat.

## 2. Szakirodalmi áttekintés

### 2.1. Somogy vármegye Természeti és környezeti adottságai

Somogy vármegye Magyarország délnyugati részén a Dunántúli-dombvidék területén helyezkedik el, 6065.07 km<sup>2</sup> kiterjedésű, az ötödik legnagyobb megyénk (KSH, 2013). Északról a Balaton, északnyugatról Zala, délkeletről Baranya, keletről Tolna és Fejér vármegye határolja.

Az éghajlat átmeneti jellegű: délnyugaton az óceáni jellegű hatás jellemző, míg az északkeleti részen jobban érvényesülnek a kontinentális jegyek. Az éghajlati adottságok az ország többi részéhez viszonyítva kedvezőek, főleg mezőgazdasági szempontból (INT-7).

Somogy domborzati viszonyokban nem túl tagolt, átlagos tengerszint feletti magassága viszonylag alacsony: Belső-Somogyé 173 m, Külső-Somogyé 186 m, a Zselicé 211 m (INT-7).

A terület nagy részének aljzatát alsó és felső proterozói kristályos kőzetek alkotják. A felszínen, illetve annak közelében főleg medenceüledék található. A harmadidőszaki geológiai struktúrák között értékes energiahordozókra leltek, kőolajra és földgázra. Negyedidőszaki fosszilis vörösiszapok is találhatóak a megyében, valamint folyóvízi üledékek, melyek a hordalékkúprendszer részeként rakódtak le. Jellemzőek még a löszös, agyagos, iszapos, futóhomokos területek (INT-7).

Vízrajzot tekintve az első és a másodrendű vízfolyások hossza összesen 1020 km. A megyéből eltávozó csapadékvíz mennyisége elenyésző. Itt található Közép-Európa legnagyobb tava, az 598 km<sup>2</sup> területű Balaton (INT-7).

Somogyban számos növény- és állatfaj áll védettség alatt. A Zselici Tájvédelmi Körzet egy része is itt található, mely óvja a nagyobb erdőket és élővilágukat. Egykor zárt tölgyes, cseres-tölgyes, bükkös és gyertyános ezüsthársas erdők képezték a növénytakarót. A vármegye egy részén megmaradt az eredeti növénytakaró. A flóraidék átmeneti jellegű a pannon és illír flóra között, meghatározók az európai és a kontinentális elemek. A terület két flórajáráshoz tartozik, Somogyicumhoz és Kaposensehez (Dr. Czellar-Dr. Somorjai, 1996, 2005; Kapitány, Imrő, 2001; INT-7).

### 2.2. Jogszabály által védett területek

Magyarországon az első törvény, amely foglalkozott a történeti kertekkel, az 1997. évi LIV. törvény a műemlékvédelemről.

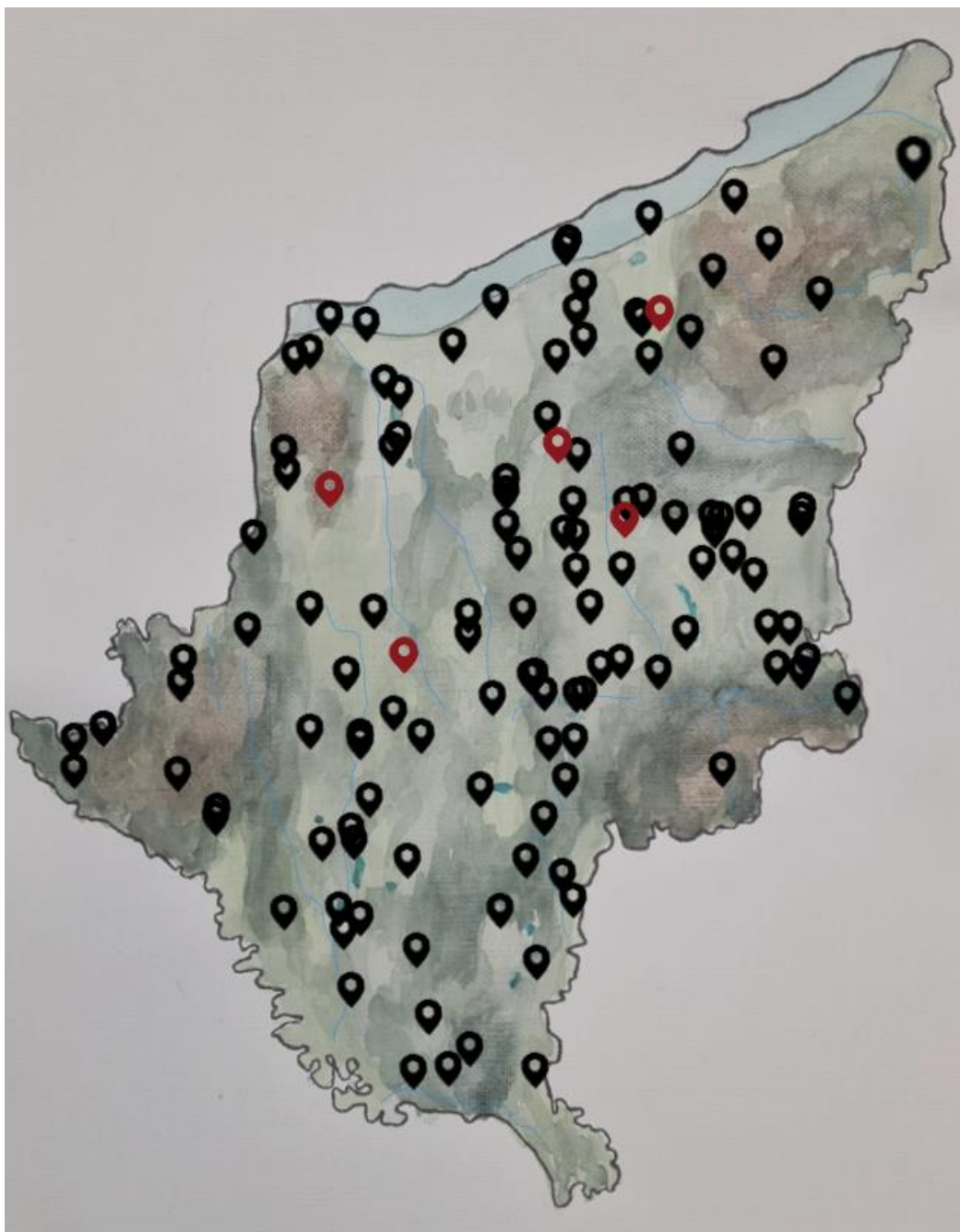
A kastélykertek közül számos egyben természetvédelmi terület is, amelyet így a természetvédelemről szóló 1996. évi LIII. törvény szabályoz.

Helyi jelentőségű természetvédelmi terület a baresi Belcsapuszta, itt található a Kresmier-kastély és kertje. A szintén Barcshoz tartozó somogytarnócai Széchenyi-kastély parkja is védettség alatt áll. Bárdudvarnokon a Lipótfá-kastély területe, somogysárdi és somogybükkösi kastélypark, a somogytúri Kunffy Lajos kastély parkja, a nagyatádi Mándy-kastély, a somogyvári Széchenyi-kastély parkja, a szőlősgyőröki Jankovich-kastély parkja, a nagyberki Vigyázó-kastély parkja, a zalai Zichy park és a nágocsi Zichy-park is ide sorolható (INT-6). Az alsóbogáti Festetics-Inkey kastélypark, a balatonboglári Kislaki-kastély parkja, a bárdbükki kastélypark, a rinyatamási Széchenyi-vadászkastély parkja, a hencsei Márffy-kastélypark, az iharosi és az iharosberényi kastélypark, a kéthelyi Hunyady-kastély parkja, Nagyatádon a simongáti Mándy-kastélypark és a somogygeszti kastélypark is helyi jelentőségű (INT-15).

Somogy vármegye önkormányzati honlapján nyilvántartják a műemléki és a helyi védelem alatt álló kastélyokat. Számos olyan kastélyépület áll műemlékvédelem alatt, melynek a kertje természetvédelmi terület, de van, ahol csak a kastély műemlék. Az önkormányzat szerint a legjelentősebb reneszánsz emlék az ötvöskónyi Báthory-várkastély. Ezen nyilvántartás szerint Somogy vármegyében 56 műemlékvédelem alatt álló és 116 helyi jelentőségű kastély és kúria lelhető fel (INT-8).

### 2.3. Kastélykertek Somogy vármegyében:

A vármegye kastélykertjeit összesítettem egy táblázatban (1. melléklet) és egy általam készített térképen megjelöltem azok térbeli elhelyezkedését (1. ábra).



**1. ábra:** Somogy vármegye kastélykertjei térképen megjelölve

*(Forrás: saját kép, 2025)*

#### 2.4. Kialakulásuk ideje, összefüggések

Felmerülhet a kérdés, hogy Somogy vármegye miért ilyen gazdag kastélyokban? Ezt a területet már a korai vaskorban is lakták, majd a kelták, a rómaiak, a szlávok idejében is kedvelt terület volt. Az államalapítás idején Somogyvár volt a legjelentősebb magyarországi ispánsági és megyeközpont. A települést már az 1500-as évek elején készült térképeken is feltüntették.

Siófokon, Szemesen, Rádon, Öreglakon, Marcalin keresztül futott a kereskedelmi, hadi és európai zarándokút az ország déli részébe, egészen a tengerig, ez szintén hozzájárult ahhoz, hogy átlagon felül benépesüljön ez az országrész (Illés, 1981; Bakay, 2011).

A 18-19. században a Balaton „felfedezésével”, a fürdőkultúra és a hajózás megjelenésével még vonzóbbá vált a terület.

A lankás domboldalakat belepő, vadban gazdag erdőségek jó lehetőséget adtak az arisztokraták kedvenc szórakozására, a vadászatra (Illés, 1981).

Ugyan a legtöbb kastély és kertje a 18-20. század között létesült, de találhatunk jóval korábbi rezidenciákat is, amelyeket az 1600-as években hoztak létre. Például kőröshegyi Széchenyi kastély és kertje 1680 körül épült, Berzencén pedig már az 1400-as években is számoltak be kastély jelenlétéről (Horváth, [S.a.]; INT-16).

A törökök kiűzése után a kastélyokat már nem kellett megvédeni, így nem épültek nagy falak és arkok körülöttük. Az újonnan épülők köré tágas parkokat építettek (Dercsényi-Koppány-Örsi, 1990).

A francia kertstílust a 18. században Európában felváltották a természetes stílusú angolparkok (tájképi kertek). Ezek eszményének alapja a természet iránti rajongás volt (Rapaics, 1993).

Egy 1825-ben írt tanulmány szerint abban az időben már alig lehetett olyan kastélyt találni, amelyet nem angolkert vett körül (Kelényi, 1974).

## 2.5. Kerttörténeti értékelésük, besorolásuk

A történeti kerteket először 1981-ben definiálták a Firenzei Kartában mint műemléki kategóriát (Karták Könyve, 1985).

Magyarországon a kertörökség legfontosabb szeletét a műemlékvédelem alá eső kertek (és ezen belül is a történeti kertek) jelentik a 2001. évi LXIV. törvény szerint, mely a kulturális örökség védelméről szól (INT-17).

A kertörökségi helyszínek értékeik alapján az alábbi kategóriákba osztályozhatók:

1. „Kevésbé jelentős helyszín: nincs (és nem is volt) számottevő kert vagy kerti elem.
2. Jelentős helyszín: volt számottevő kert, de már nincs; a kert térszerkezete, tömegarányai romlanak, növényzete pusztul.

3. Értékes helyszín: van számottevő kert vagy kerti elem, a kert turisztikai vonzerővel bír, de a szakszerű helyreállítás/kezelés hiányzik.
4. Kiemelten értékes helyszín: kerttörténeti és turisztikai szempontból egyaránt értékes, jó állapotban megmaradt/helyreállított turisztikai vonzerővel rendelkező kert vagy kertrészlet.” (INT-17)

### 3. Alkalmazott módszerek

A szakdolgozat készítésének első lépéseként különböző források felhasználásával készítettem egy átfogó listát a Somogy vármegyei kastély-kert együttesekről. A kúriákhoz tartozó kerteket nem vizsgáltam.

A mai szakmai konszenzus szerint kastélynak minősül az az épület, amely összetett és változatos alaprajzú, reprezentatív park övezi, és építtetője az egykori főnemesség soraiból került ki. Ezzel szemben a kúria középnemesi családok tulajdona volt, és bár általában szintén kert vagy park veszi körül, de az épület méretében, megjelenésében a kastélytól jóval elmarad (Kiss, 2022).

Megvizsgáltam Magyarország Első Katonai Felmérését, a Magyar Királyság Második Katonai Felmérését, a Habsburg Birodalom Harmadik Katonai Felmérését és a Habsburg Birodalom kataszteri térképeit és dokumentáltam, hogy a kastélyok, illetve kertjeik melyik felmérésen vagy térképen jelennek meg vagy ismerhetők fel először (2. melléklet). Ezt a dokumentációt egy táblázatban is összegeztem az átláthatóság kedvéért (3. melléklet).

Tájékozódtem a vármegye környezeti adottságairól, valamint arról, hogy mely területek, kastélykertek és kastélyok állnak jogszabályi védelem alatt.

A felkutatott kertek közül meghatározott szempontok alapján kiválasztottam a kiemelten értékesnek minősíthető tájképi kerteket. Ezek közül azokat a kerteket vizsgálok részletesebben, amelyek elérik a 15 hektár nagyságot, változatos a növényviláguk, fellelhetőek benne tájképi kertek tipikus elemei, illetve a térszerkezetük megőrződött, vagy visszaállítható, valamint rendelkeznek jövőképpel. A szelekció során öt kert felelt meg a kritériumoknak. A kiválasztás pontos folyamatát és a módszertan lépéseit a „Kastélykertek szelekciós szempontjai” című bekezdésben részletesebben ismertetem.

#### 3.1. Kastélykertek szelekciós szempontjai

A felkutatott és táblázatos adatbázisba rendezett Somogy vármegyei kastélyok közül a továbbiakban csak a kerttörténetileg kiemelten értékes helyszíneket fogom részletesebben vizsgálni. Ezekben belül az általam részletesen kutatott kastélykertek szelekciójánál az alábbi szempontokat vettem figyelembe:

##### 1. Legyenek tájképi kertek

Magyarországon az 1800-1900-as évekre tehető a tájképi kertek többségének a kialakulása.

**2. Rendelkezzenek minimum 15 hektár kiterjedésű kertterülettel**

Ez a méret volt ugyanis általában jellemző a tájképi kertek kiterjedésének alsó határára, és ez teszi lehetővé a tájképi kertek jellegzetes térszerkezetének, útrendszerének és vízrendszerének módszeres és átfogó, összehasonlító vizsgálatát. Azoknál a kastélykerteknél, ahol nem találtam forrást a kastélykert területi kiterjedéséről, lemértem Google Earth-ben. A kertek mérete jelölve van a felsorolásnál (1. táblázat.).

**3. Napjainkban is rendelkezzenek eredeti területméreteikkel, határvonalaikkal**

A katonai, illetve kataszteri térképek és egyéb felvételek és a Google Earth-en látható mai állapotok fedvényezésével viszonylag pontosan megállapítható, hogy mely kertek őrizték meg eredeti határvonalaikat. Ezek a következők: az alsóbogáti Festetics-Inkey kastély kertje, a fonyódi Boros kastély kertje, a kisgyaláni Festetics-kastély kertje, a kutasi Hertelendy-kastély kertje, a ladi Hoyos-kastély kertje, somogyvári Széchenyi-kastély kertje, a somogyzsitfai Véssey-kastély kertje, a vései Hencz-kastély kertje és a viszi Jankovich-kastély kertje (4. melléklet). Ez a somogy vármegyei kastélykerteknek körülbelül a 7 százalékát teszi ki.

**4. Legyen változatos a növényviláguk**

Tartalmazzon egyaránt jelentős számú örökzöld és lomhullató taxonokat, fát és cserjét, honos és idegenhonos fajokat, valamint dendrológiailag értékes egyedeket is.

A növényzet diverzitását Google Earth-on illetve a terepi bejárás során vizsgáltam.

Az első három pontnak megfelelt kastélykertek közül a somogyvári Széchenyi-kastélykert, az alsóbogáti Festetics-Inkey-kastélykert, a kisgyaláni Festetics-kastélykert, a viszi Jankovich-kastélykert, a somogyzsitfai Véssey-kastélykert és a kutasi Hertelendy-kastélykert növényzete igen változatos. A ladi Hoyos kastély parkjában számos egzóta faj is található, és a honos állománya is igen gazdag, védetté is nyilvánították 1943-ban (INT-24; INT-25).

A fonyódi Boros-kastély kertje ugyan 30 hektár nagyságú, azonban a növényzet nem mondható diverznek, a terület nagy részét csak fenyőfélék alkotják.

**5. Legyenek fellelhetőek napjainkban is a tájképi kertek jellegzetességei**

A fentebb felsorolt kertek közül szinte mindegyikben megmaradt napjainkra is jónéhány a tájképi kertek jellegzetességei közül. Ilyen jellemző látványelemek például:

- pleasure ground, azaz kastély előtti nagy tisztás;
- a tájképi útvonalvezetés (a főbb útrendszerek évek során megmaradtak, ezt mutatja az 5. melléklet);
- a kertet körülvevő erdősáv, az úgynevezett „belt” (az erdőket mai napig gondozzák és védik, megőrizve a kertek intimitását);
- egyéb elemek, mint például fasorok, facsoportok, terepplasztikák, látványkapcsolatok, vízarchitektúrák és vízrendszerek is megmaradtak az idők folyamán; mindegyik kertben találhatunk ma is elemeket ezek közül, azonban a legértékesebb kastélykertek kiválasztásához azokat a kerteket szeretném figyelembe venni, melyekben mindegyik elem egyszerre megtalálható.

A kisgyaláni Festetics-kastély kertjében például kevés elem lelhető csak fel. A katonai felméréseken és kataszteri térképen látható épületek állása is megváltozott mára, feltehetőleg több fontos épületet is lebontottak (INT-3, INT-4).

A ladi Hoyos kastély jellemző elemeiből pedig sok megmaradt, azonban vízarchitektúrák eltűntek, kiszáradtak. Az épület és a kert folyamatosan romló állapotban van (INT-25), ennek ellenére lenne benne potenciál, de nagyon sok munkával.

6. Legyenek visszaállíthatók a látványkapcsolatok és térszerkezetek
7. Rendelkezzen hosszútávú jövőképpel

Az eddigi vizsgálat során a meghatározott szempontoknak öt kastélykert is megfelel. Ezek a következők: a Festetics-Inkey-kastélykert, a Hertelendy-kastélykert, a Széchenyi-kastélykert, a Véssey-kastélykert és a Jankovich-kastélykert.

Az ismertetett hét szempont szerinti szelekciós módszertant alkalmazva tehát a fenti kastélykertek további kutatását tűztem ki célul.

Mind az öt kert esetében történtek pozitív irányú változások, és van esély a fenntartható működésre.

Mindegyik helyen megfigyelhető, hogy már elkezdtek foglalkozni szakemberek a kertek rekonstrukciójával, vagy a kert jelenleg is üzemel vagy eladásra vár, így rendszeresen fenntartják. Ezáltal ennek a szempontnak is eleget tesznek.

Összességében a mai rekonstrukciók és beruházások azt mutatják, hogy a hagyományos elemeket a mai elvárásokkal ötvözve abszolút van esély a kulturális örökség megóvására a somogyvári Szécheny-kastélykert, az alsóbogáti Festetics-Inkey kastélykert, a kutasi Hertelendy-kastélykert, a viszi Jankovich- és a somogyzsitfai Véssey-kastélykert esetében.

## 4. Eredmények és értékelésük

### 4.1. Kiemelkedő értékű kertek részletes bemutatása

A továbbiakban a részletesen kutatott öt kastélykert esetében egyenként vizsgálom a következőket:

- kerttörténet;
- jelenlegi állapot;
- növényállomány;
- vízrendszer;
- útrendszer;
- épített elemek.

#### 4.1.1. Az alsóbogáti Festetics-Inkey-kastély kertje

##### Kerttörténete

Alsóbogát két uradalmi puszta egyesítésével, Alsó- és Felsőbogátból jött létre. A falu egy dombon fekszik az Eddei-árok mellett. A domb szélén nyugatra található a kastély, melynek parkja egészen a völgy aljáig elér. A birtokot Gróf Festetics Miklós a 19.század elején szerezte meg, azonban vagyona zár alá helyezése miatt, csak 1929 után tudta megkezdeni az építkezést. A park kialakítása egyszerre folyt az épület létrehozásával (INT-1). A parkban található Páduai Szent Antal Kápolnát is a család építtette 1850-ben (INT-36). Tíz évvel később adósságok következtében elvesztették a birtokot. A 19. század közepén Zichy Károlyné és az Inkeyek megszerezték a birtokot, majd 1948-ig ott laktak. A kastély átépítésre került 1856-60 között, angol gótikus stílusra alakították. Festetics Kálmán megvásárolta Skerletz Károlytól. 1936-ban ismét új tulajdonosa lett, majd a hosszú hanyatlás után 2000-ben magántulajdonba került. Ekkor már súlyos statikai és szerkezeti problémákkal rendelkezett az épület, ezeket mind kijavították, ezzel megmentve a kastély és kertjének jövőjét. (INT-19)



**2. ábra:** A Festetics-Inkey-kastély a felújítás előtt

(Forrás: Fortepan / Kende János, Letöltés: 2025.04.23.)

### Jelen állapot vizsgálata:

A Festetics-Inkey kertben járva láthatjuk, hogy a kert mára szinte visszakapta a régi pompáját. Az egész terület jelenleg újíton meg keresztül.

A kertet megtisztították, visszaállították a fontos elemeket, karbantartják a parkban található kis tavat (INT-1).

A magtár épületét megújították. A felújítás során a falakat és a belső tereket az eredeti formájukban meghagyták, az eredeti megjelenésre építettek (INT-28).

Nagy energiát fordít az új tulajdonos a helyszín népszerűsítésére, ezzel együtt a hosszan fenntartható működtetésre, számos új kezdeményezés folyik a területen. Jelenleg esküvőkhöz, csapatépítőkhöz és egyéb programokhoz lehet igénybe venni a parkot, a magtárat és a veterán garázst. A kápolnában gyakran tartanak esküvői szertartásokat. Szálláshelyként funkcionál másik két épület (INT-36).

### Növényállomány vizsgálata

A Magyarországon található őshonos fák szinte mindegyike jelen van a területen. A 4000 egyed közül körülbelül 400 fa életkora eléri a 100 év körüli életkort. Láthatunk 5 méternél nagyobb törzskerületű platánokat (*Platanus spp.*). A tölgyek (*Quercus spp.*), az ezüst hársak (*Tilia*

*tomentosa*), a magas kőrisek (*Fraxinus excelsior*), a korai és hegyi juharok (*Acer platanoides*, *Acer pseudoplatanus*) ma már nagyméretű egyedek (INT-1).

Jelentős károkat okozott a parkban 1966-ban egy nagy vihar, a patakparton ültetett platánfasor szinte teljesen megsemmisült (INT-1).

Különlegesség, hogy a kertben található egy 150 év körüli platán (*Platanus sp.*), mely a vihart túlélte (INT-1). A fáról szóló monda szerint a fa a vihar közben széthasadt, de megmentette a falu lakóit. A vihar utáni második tavaszon újra kizöldült, feléledt a fa. Azóta több dendrológus is megvizsgálta. A belső odú 6 méter magas, a külső nyílás 4 méteres (INT-35). A mesebeli fa alatt a mai napig tartanak esküvőket (INT-1).



**3. ábra:** Odvas platán a Festetics-Inkey-kastélykertben

(Forrás: INT-36, Letöltés:2025.10.29.)

Különleges dendrológiai értékek közé sorolható a páfrányfenyő (*Ginkgo biloba*), a tiszafa (*Taxus baccata*), a kolorádófenyő (*Abies concolor*), a vasfa (*Gymnocladus dioicus*), a simafenyő (*Pinus strobus*) és a pirosvirágú galagonya (*Crataegus x media 'Paul's Scarlet'*) (INT-1).

Találkozhatunk fenyőfélékkel (például: *Pinus sylvestris*, *Pinus nigra*, *Picea abies*), vadgesztenyével (*Aesculus hippocastanum*), és egyéb tájképi kertekre jellemző egyedekkel, például fekete fenyővel (*Pinus nigra*) csoportos kiültetésben vagy különlegesebb díszfáknál szoliterként ültetve is.



**4. ábra:** Szoliter fa a Festetics-Inkey kertben

*(Forrás: saját kép, 2025)*

A Habsburg Birodalom Kataszteri térképei alapján a kastély előtt és mögött a 19. században szabályos ágyások voltak kialakítva.

### Vízrendszer vizsgálata

A parkban a vízarchitektúra egy mesterséges tó közepén egy pavilonnal és egy ehhez vezető patak. A patak medre ma mesterségesen van kialakítva, a kiszáradás ellen. A katonai térképeken megjelenik a patak, így tudhatjuk, hogy a vízforrás a kert kialakításakor természetes volt. Mára a meder egy műanyag fóliával van kibélelve.

A tó az idők során kiszáradt, de mesterségesen újra kialakították, feltöltötték vízzel. A tó többnyire szabályos kör alakú, ez kevésbé jellemző a tájképi kertekre.

Ma a vízminősége nem megfelelő, de valószínűsíthető, hogy az elkövetkezendő időszakban megoldódik a probléma, mivel a kert és a kastély jelenleg újíttáson megy keresztül.

### Útrendszer vizsgálata

A Festetics-Inkey kastély kertje tájképi stílust képvisel. Az eredeti utak nagyrésze ma is fellelhető. Az utak összekapcsolják a kerti elemeket, változatos látványt biztosítanak a látogatók számára. A kertre, mint az angolparkokra általában, jellemző, hogy az ember által épített elemek el vannak rejtve, a kastélyt fák ölelésében találjuk (Rapaics, 1993).

A stílushoz illeszkedően szórt burkolatú utakat, illetve az erdős részeken süllyesztett utakat találhatunk. A növényzet igazodik az útszomszágához és a látványkapcsolatokhoz.

Az épületek megmaradtak eredeti helyükön és formájukban, valamint a rekonstrukció alatt feltehetőleg a terepviszonyokon sem változtattak.

Az egyik fő látványkapcsolat a kertben egy kisebb dombról nyílik, ahova a patakon átvezető fahíd vezet. Innen ráláthatunk a kert pavilonjára és a tóra. Jelenleg egy díszes kőkaszpó van kihelyezve a dombra, ahonnan nyílik a látvány, feltehetőleg régen volt itt egy pihenő funkciót szolgáló terület.



**5. ábra:** A tó a pavilonnal és a dombon elhelyezkedő kőkaszpó

*(Forrás: saját kép, 2025)*

## Épített elemek vizsgálata

A kataszteri térkép alapján a kertben a 19.században rengeteg melléképület volt.

A kertben található egy különálló kiskastély is, melyet a Vrancsics család épített 1760 körül (INT-28). Az épület műemlék, 2012-ben helyreállították (INT-29).

A kastéllyal szemben helyezkedik el az empire stílusú Páduai Szent Antal kápolna, műemléki védelem alatt áll (INT-36).

A tónál helyezkedik el egy pavilon, melyhez fahíd vezet. A kert egyik látványtengelyének ez a hangsúlyos eleme.

A kert többi épülete ma vendégházként vagy szolgálati lakásként üzemel.

#### 4.1.2. A kutasi Hertelendy-kastély kertje

##### Kerttörténet

Hertelendy Andor 1920-ban építtette meg a kastélyt és annak parkját. A család 1951-ig élt itt, majd egy nap alatt el kellett hagyniuk a birtokot a szocialista időszakban. Később a Kutasi Állami Gazdaság lett a tulajdonosa, akik próbálták megóvni a helyet. A több tíz hektárnyi almást a 70-es évektől a 90-es évekig építőtáborozók lepték el (INT-37). A kastélyt Hagyánek László 1997-ben megvásárolta, és ezzel megmentette a pusztulástól. Kastélyszállóként üzemelt 2000-tól, majd 2004-ben ismét új gazdája lett (INT-22).

##### Jelen állapot vizsgálata

A birtok évek óta kastélyszállóként és rendezvényhelyszíneként üzemel, így karbantartása rendszeres és alapos. Mára a szállodarész nem fogad vendégeket, de apartmanokban az eseményekre megszállhatnak a vendégek, a körülbelül 130 hektárra kibővült terület jelenleg is pompázik.

A területen található modern, a mai igényeknek megfelelő funkciókat is, melyek segítik szórakoztatni a vendégeket. Ilyen például a szaunaház, kültéri medence, dézsafürdő, játszótér, óriás sakkpálya és egyéb sportolási lehetőségek.



**6. ábra:** A kertben elhelyezkedő játszótér

(Forrás: saját kép, 2025)

## Növényállomány vizsgálata

Somogy nyugati részén elhelyezkedő birtokon rengeteg jó állapotban levő koros őshonos fajok találhatóak. A kastély mögötti erdős részen a domináns taxonok kőrisek (*Fraxinus spp.*), de gyertyánt (*Carpinus spp.*), tölgyeket (*Quercus spp.*), hársokat (*Tilia spp.*), bükköt (*Fagus sylvatica*) és még több fajt is találhatunk. A lovarda körüli részen akácok (*Robinia pseudoacacia*), szivarfák (*Catalpa bignonioides*) és vadgesztenyék (*Aesculus hippocastanum*) is láthatóak. Számos különlegesebb, idegenhonos egyed is fellelhető, például az amerikai hárs (*Tilia americana*) és a narancseper (*Maclura pomifera*).

A kastély környezetében látványosabb növényeket ültettek, mint csüngő japánakácot (*Sophora japonica 'Pendula'*) vagy tulipánfát (*Liriodendron tulipifera*). Az utak mentén néhol határoló sövényként cserjék helyezkednek el. Az istállóépület mögötti területen díszcserjék alkotnak partert. Ez valószínűleg egy új ágyás, itt nem egy eredeti kertelem, mivel nem jellemzőek a díszes parterek a tájképi kertekben.

A telek hátsó részében található egy nagy, több hektárnyi gyümölcsös, ahol jelenleg 25 hektáron almát (*Malus spp.*), 7 hektáron körtét (*Pyrus spp.*) termesztenek. Almafajtákból

megtalálható Jonatán, Golden, Gála, Jonagold, Idared, Granny Smith, Red-Rome, Red-Winter. Körtéből Vilmos, Alexander, Conferance (INT-38).

A gyümölcsöstől nem messze kialakítottak egy kis zöldségest magaságyakkal.

Több helyen láthatunk szépen fenntartott sövényeket, például a telekhatár egy részén, illetve a gyümölcsöshöz vezető úton gyertyánból (*Carpinus betulus*).

A két tó is számos növénynek ad otthont, mint a keskenylevelű gyékénynek (*Thypha angustifolia*), tündérrózsáknak (*Nymphaea spp.*). A kisebb tó partjához bambuszt (*Phyllostachys sp.*) is ültettek.

## Vízrendszer vizsgálata

A Hertelendy-kastély kertjében számos olyan vízrendszer és vízarchitektúra is megtalálható, melyek részben természetes kialakulásúak, részben pedig ember alkották. A területen található olyan patakok, melyek a kastély kialakulásakor is a kert részéhez tartoztak. Ezek közül valamelyikek már elvesztették vízhozamukat, vagy csak időszakosan telnek meg.

A leglátványosabb vízi látványelem a kastély előtt elhelyezkedő dísztó. Ez a mesterségesen kialakított dísztó, közepén egy kis szigettel, központi eleme a kertnek.



**7. ábra:** A kastély homlokzata előtt elhelyezkedő dísztó.

(Forrás: saját kép, 2025)

A kert egy másik részén található egy merülőtó a szaunaház mellett. Ez egyszerre biztosít esztétikai és funkcionális célt.

## Útrendszer vizsgálata

A park főbb útrendszerei megmaradtak. A főkaputól egyenesen fut végig a kerten a kastéllyal párhuzamosan egy út, ez körülbelül kettéosztja a területet. Hangsúlyosak az épületekhez vezető, mára térkővel ellátott utak. A főbb látványosságok körül be van hálózva a terület kisebb utakkal, jól körbejárható a birtok.

A kert északi részén található aha-árok simul bele a tájba.



**8. ábra:** Aha-árok a Hertelendy-kastélykertben

*(Forrás: saját kép, 2025)*

## Épített elemek vizsgálata

A parkban az eredeti melléképületekből kevés maradt meg. A lovarda valószínűleg egy régi épület kibővítésével jött létre. A jelenleg is álló épületek szállások vagy a növénytermesztéshez, mezőgazdasághoz, parkgondozáshoz, lótarthoz szükséges gépek és eszközök tárolására szolgálnak.

Kisarchitektúrák közül nem sok található a kertben, pár régi kőpad van szétszórva kihelyezve a kertben. A lovarda mellett áll egy régi gémeskút.

Vannak új kezdeményezések is berendezési tárgyakra, például számos fán hintázhatunk.

A kastélyépület előtt elhelyezkedő díszítő közepébe nyúló félszigeten áll egy pavilon. A tó beszűkülő részén két fahíd ível át.

A parktól árok választja el a ma reptérként üzemelő nagy területet, ahova fahidak segítik az átkelést.



**9. ábra:** A tavon és árkokon átvezető hidak.

*(Forrás: saját kép, 2025)*

#### 4.1.3. A somogyvári Széchenyi-kastély kertje

##### Kerttörténet

A kastélykert története az 1800-as évek végén kezdődött. A parkot Dénes Gróf építette és Schillman József cseh származású kertész tervezte (INT-17). 1879-ben már feltehetően a kert nagyja elkészült, a halastavak kialakítása is befejeződött (INT-18). 1889 végén Széchenyi Dénes a fiának és menyének adta el a kastélyt és területét. Az 1900-as párizsi világkiállításon bemutatták a parkot, mint Magyarország parkkultúrájának ékessége. 1923-ban a gróf lánya, Nádasdy Ilona kapta meg a kastélyt, ő volt az utolsó tulajdonos (INT-20; INT-21).

Parkja védett terület, hatalmas fenyőfái árnyékában van a Széchenyi család mauzóleuma (INT-19).

##### Jelen állapot vizsgálata

A terület jelenleg Gyógypedagógiai Intézményként és Általános Iskolaként működik. Az Intézet, a helyi erdészet és az önkormányzat gondját viseli a területnek, viszonylag szépen megmaradt az eredeti kert. A kertben elhelyeztek pár új épületet, melyek lakhatást biztosítanak az ottlakóknak vagy az intézet működését segítik. (INT-18) Véleményem szerint ezek nem illenek a park területére, elrontják az összhatást az omladozó, színes épületek.

A kert rekonstrukciója során helyreállították az utakat, a díszudvart és a franciakertet, felújították a vízarchitektúrákat és a hidakat is. Ismertető táblákat is kihelyeztek, valamint felhívták a figyelmet az idősebb fákra (INT-18). A területen lakók, illetve a látogatók számára kialakítottak kertrészeket és kihelyeztek több szórakoztató és fejlesztő játékot, illetve egy elkülönített játszóteret is. Az egyik melléképület mellett végig mehetünk egy mezítlábas ösvényen.



**10. ábra:** Fa hangszeres és ismeretterjesztő fűszerkert bejárata

(Forrás: saját kép, 2025)

Jelenleg főleg a környékbeli régió számára kiemelkedő a kastélykert, azonban megvannak a kert adottságai ahhoz, hogy megfelelő marketing és menedzsment segítségével előrébb léphessen (INT-17).

### Növényállomány vizsgálata

A kertben az eredeti növényzet kialakításakor feltehetőleg 200-250 növényfaj volt telepítve, ebből több még ma is fellelhető. A százév körüli példányok között találhatunk számtalan lombhullató és örökzöld fát és cserjét is. Megemlítenéd a mammutfenyő (*Sequoiadendron giganteum*), a lucfenyők (*Picea abies*), az erdei (*Pinus sylvestris*)- és feketefenyők (*Pinus nigra*), hatalmas hársak (*Tilia spp.*), tiszafák (*Taxus baccata*) és hamisciprusok (*Chamaecyparis spp.*), platánok (*Platanus spp.*), vadgesztenyék (*Aesculus hippocastanum*), szürkenyarak (*Populus x canescens*) és számos tölgyfaj (*Quercus spp.*) (INT-18).

Kiemelendő a kastély közvetlen közelében elhelyezett rendkívül nagy és koros páfrányfenyő (*Ginkgo biloba*).



**11.ábra:** A kastélytól jobbra található óriás *Ginkgo biloba*

(Forrás, saját kép, 2025)

A kastély növényállománya egyaránt áll honos, és egzóta fajokból is. Úgynevezett „átmenetes elrendezés” látható a kertben, mikor az idegenhonos fajok főleg a kastélyhoz közeli területen helyezkednek el, majd attól távolodva egyre ritkulnak és fokozatosan átveszik a helyüket az őshonos fajok (SÁROSPATAKI 2014).

A tó mellett áll egy japánakác (*Sophora japonica 'Pendula'*), melyet Széchenyi Dénes idején ültettek, a fa mára már több mint 120 éves. (INT-17) A park szépségéhez hozzáad, hogy a környező erdővel közvetlen kapcsolata van.



**12.ábra:** A tó melletti öreg japánakác (*Sophora japonica*)

(Forrás: saját kép, 2025)

A parkban található volt egy körülbelül 200 éves fehér nyár (*Populus alba*), de sajnos 2013-ban kidőlt (INT-30).

A tó körül megtalálható az erdei ciklámen (*Cyclamen purpurascens*), mely hazánkban védett növény (INT-18).

A kertben főleg facsoportok láthatók, illetve szoliter fák, valamint erdősebb kialakítások.

A kertben egykor a bejárati homlokzat előtt nyírt sövényes ágyás helyezkedett el.



**13. ábra:** Somogyvári Széchenyi-kastély és az előtte elhelyezkedő ágyás

(Kép forrása: Fortepan/Klöz György, Letöltés: 2025.03.02.)

A mauzóleum mellett elkerített részen történelmi gyümölcsös helyezkedik el, almafákkal (*Malus spp.*), cseresznyékkel (*Prunus avium*), egyéb gyümölcsfákkal.

A park 2011-ben bekerült Magyarország arborétumainak jegyzékébe, természetvédelmi oltalom alatt áll (INT-21).

A kertben láthatunk modern kezdeményezéseket is. A kastély déli felén található az úgynevezett Bűbájkert, ahol érdekes megismerési formákon keresztül kerülnek közel a látogatók a növényekhez, az élővilághoz. Található egy levendula labirintus, egy fűszerkert, fából készített dendrofon, és egyéb játzóeszközök, mely a természet értékelésére és védelmére tanítja/érzékenyíti a használókat.

### Vízrendszer vizsgálata

A településen és a kertben is áthalad a Somogyvári-patak vagy más néven Falu-víz, mely nagyban meghatározza a park adottságait. A kastély tengerszint feletti magassága 150 méter, a halastó, melyet a 19. század végén alakítottak ki, körülbelül 20 méterrel lejjebb fekszik, mint a kert (Alföldy 2015).

A több mint 1 hektár méretű tavat feltehetőleg duzzasztással alakították ki, a patakból származó víz táplálja. A tó természetes hatású, így hozzáad a tájképi kert hangulatához. Eredeti funkciója valószínűleg a szórakozást és a pihenést segítette, ahogyan ma is.

A rekonstrukció során kikutorták a tavat, felújították a fahidakat (INT-26). Mai állapota kiváló, élővilág is fellelhető benne, kellemes látványt biztosít a látogatók számára.

## Útrendszer vizsgálata

A park útrendszere mindig más látványt tár elő. A bejárat elvezet az előkertbe, ahonnan megpillanthatjuk a kastélyt, ezt nevezhetjük az a legfontosabb útnak. A díszudvar és a pleasure ground után bevezetnek az utak az erdőbe, ahol növénykülönlegességek veszik körül azokat. Találhatunk tulipánfát, buxusokat (*Buxus sempervirens*), egyéb örökzöldeket, lucfenyőt (*Picea abies*). A kert kis kápolnája kilátszik a növényzetből a dombtetőn. A dombról visszaindul egy kerti gyalogút is a löszfalak mellett (INT-18).

A kert útrendszere illeszkedik a tájképi kert stílusához, természetes vonalvezetéssel jól illeszkednek a tájba. Szórt burkolat van kialakítva az egész kertben.

A kert belső útjai közül a legfontosabb az épületekhez vezető, kocsival is járható út lehetett. Ez az út végig vezethetett a kert legtávolabbi kapujáig, nyugat felé (Alföldy 2015).

## Épített elemek vizsgálata

A Széchenyi-kápolna, mely a család mauzóleuma ma is eredeti állapotában áll a kert északnyugati kiemelt pontján. A melléképületek mára új funkciókat kaptak, vagy szolgálati lakásként üzemelnek, azonban nagy részük felújításra szorulna.

A kertben található pár épület, mely nem a kastély eredeti állapotához köthető, ezek meglehetősen romos állapotban vannak, és nem illenek a kert összképébe.

### 4.1.4. A somogyisítvai Véssey-kastély kertje

#### Kerttörténete

Szigetvár ostroma után a szöcsényi vár őrzői felgyújtották a várat és elmenekültek a törökök elől. A vár a mai kastélykert területén volt megtalálható, ennek helyére épült fel a Szent Vendel-kápolna (INT-31). A terület állapota a törökök birtoklása alatt jelentősen leromlott. Jankovich István építtette újjá a régi templomot és alakította a mai kápolnává 1750-ben. A birtok Széchenyi Pál tulajdona volt a 19.század közepén, később fiáé, Széchenyi Tódoré lett. 1872-ben

Véssey Sándor megvásárolta Zsitfát és Szőcsénypusztát. Fiával - aki a kastélyt építtette (INT-31) - alakították ki a mai településképet (INT-32).

A kert kialakulása az 1890-es években már megkezdődött. Az 1891-ben megépült eklektikus kastély köré angolparkot és parkerdőt építettek (INT-31).

A park körüli erdőben található a Margit-temető, melynek Margit, Véssey Sándor lánya volt az első halottja (INT-32).

A birtok a jelentős fejlődések után a legjobb gazdaságok közé tartozott a vármegyében (INT-32).

### Jelen állapot vizsgálata

A kert területe kiterjed a kastély és a kápolna környezetére, a Várhegy északi oldalába vájt útra és a temetőre, valamint a helyi jelentőségű természetvédelmi területre.

A park kifejezetten jó állapotban van, mivel a Széchenyi Zsigmond Szakközépiskola és Szakiskolaként üzemel, és egyben annak a tankertje (INT-6).

Az épületeket, rendszeresen látogatják a turisták, így szükséges a folyamatos karbantartásuk (INT-31).

A kertben kialakított vadspark a látogatók kikapcsolódását segíti.

### Növényállomány vizsgálata

A bejáratot két oldalról jegenyefák (*Populus nigra 'Italica'*) ölelik, majd egy 120-130 éves hársfasor (*Tilia spp.*) vezet a tanműhelyek felé. Fiatal tölgyfák (*Quercus spp.*) is találhatóak, az egyiket 1986-ban Péchy Blanka ültette. Csoportos lucfenyők (*Picea abies*), platánok (*Platanus spp.*) és vadgesztenyék (*Aesculus hippocastanum*) helyezkednek el a kertben, középpontban pedig található egy vérbükk (*Fagus sylvatica 'Atropurpurea'*), oldalain egy-egy liliomfával (*Magnolia spp.*). Találhatóak dendrológiai különlegességek a kertben, mint például rózsaszínen virágzó liliomfa (*Magnolia sp.*), sárga (*Aesculus flava*) és lila virágú vadgesztenye (*Aesculus x carnea*). A kastély előtti területen megtalálható volt a család címere, puszpángból (*Buxus sempervirens*) formázva. A kastély mögötti területen található egy kis park, egy japánakáccal (*Sophora japonica*). A mai tanműhely mellett, ami egykor a parádésistálló volt, található egy 35-40m átmérőjű boróka (*Juniperus sp.*). A kertben fellelhető még vörösfenyő (*Larix decidua*),

páfrányfenő (*Ginkgo biloba*), szomorúbükk (*Fagus sylvatica* 'Pendula'), ámbrafá (*Liquidambar styraciflua*), piramistölgy (*Quercus robur* 'Fastigiata'), mogyorós hólyagfa (*Staphylea pinnata*), bükk- (*Fagus sylvatica*), tölgyek- (*Quercus robur*, *Quercus petraea*) és cserfák (*Quercus cerris*), valamint egy hikoridó (*Carya sp.*). A sétányon található egy 25m magas szilfa (*Ulmus sp.*), mely túlélte az európai szilfavészt (INT-32).

A kastély közvetlen közelében igen mutatós 60 évnél biztosan idősebb (INT-34) csüngő japánakácok (*Sophora japonica* 'Pendula') foglalnak helyet, tujasövénnyel (*Thuja sp.*) körülveve. A kastély hátoldalánál középen szintén egy koros japánakác (*Sophora japonica*) található.



**14. ábra:** Véssey-kastély mögötti koros japánakác (*Sophora japonica*)

(Forrás: saját kép, 2025)

Az egyik gazdasági épület mellett egy koros szomorúfüz (*Salix alba* 'Tristis') helyezkedik el. A kertben a bejárás során találok még óriás mamutfenyővel (*Sequoiadendron giganteum*) juharokkal (*Acer campestre*, *Acer spp.*), idős platánokkal (*Platanus spp.*), szivarfával (*Catalpa bignonioides*), berkenyékkel (*Sorbus spp.*), galagonyával (*Crataegus monogyna*), mogyoróval (*Corylus avellana*), fehér akáccal (*Robinia pseudoacacia*), fekete dióval (*Juglans nigra*), fehér nyárral (*Populus alba*), és még számos fajjal.

## Vízrendszer vizsgálata

A kertben található kápolnát háromsoros vizesárok veszi körül, mely az 1500-as évek második felében már jelen volt, mivel Palat Jeromos építőmester megemlítette jelentésében 1572-ben (INT-31).

A kastélykertet alagsövezték, valamint vízrendszeres fűtést alkalmaztak. Vízialom és számos fejlett technikai eszköz volt a birtokon már az 1900-as években (INT-31).

A mély-völgyi patak (INT-4) már az első katonai felvételen is látható ( INT-3) és még ma is jelen van (INT-4). A vízrendszerek alakulását a katonai felmérések alapján az 5. mellékletben vizsgálom.

A kertben a kastély mögötti területen található egy vízarchitektúra, mely esztétikai funkciót lát el.

## Útrendszer vizsgálata

A kastélykert megőrizte szinte minden eredeti útját, ezt elősegíti a rendszeres használata, melyet a szakgimnázium tanulói és dolgozói, illetve a látogatók biztosítanak. A főbb utakat mára leaszfaltozták, megkönnyítendő a mezőgazdasági járművek közlekedését.

A kert hátsó részébe allé vezet („kétoldalt egy vagy több fasorral szegélyezett egyenes út” (Adrian, 1999)).



**15. ábra:** Allé a Véssey-kastélykertben

*(Forrás: saját kép, 2025)*

A Mária-temetőhöz vezető út, már 1897-ben elkészült. Utat vájtak a Várhegy északi oldalába, amit téglamellvéddel erősítettek meg az omlásveszély miatt, hogy könnyebb legyen a közlekedés a temetőhöz, akár kocsival is (INT-31).

A kastély északi és déli homlokzatánál kialakított úgynevezett pleasure ground nyomai ma is fellelhetők. Az épülettől eltávolodva a kert geometrikus formái egyre oldottabbá válnak, kacsaringós utak mentén látványkapcsolatokat lelhetünk fel (INT-31).

Az erdős útszakaszokon a régi tájalakításra utaló nyomokat találhatunk. Téglatámfalak, a családi sírhelyhez vezető vue (INT-31).

### Épített elemek vizsgálata

A kertben található római katolikus kápolna, mely középkori eredetű és barokk stílusban épült, műemléki védettség alatt áll. A második katonai felmérésen már látható, tehát 1826-66 között megtalálható volt. Eredetileg gót templomból lett átalakítva, melynek három apszisa és nyolc támpillére ma is eredeti helyén áll (INT-31).



**16. ábra:** Szent Vendel-kápolna

*(Forrás: saját kép, 2025)*

Az 1800-as évek közepén már állt a mai magtár is (INT-31).

#### 4.1.5. A viszi Jankovich-kastély kertje

##### Kerttörténete

A kastély a falu határában épült a 19. században. Fő szempont volt a megépülésénél, hogy egy nyugodt környezetet biztosíthasson a Grófnak, ahol szezonálisan tud tartózkodni, messze a várostól, valamint tudja fogadni a főurakat (INT-18).

##### Jelen állapot vizsgálata

A terület jelenleg eladásra vár, már nem üzemel a kastélyszálló, de az épület és a kert is rendszeresen karbantartott.

Sok, a 19. században ültetett növény is megmaradt, illetve az eredeti struktúra.

A kert nagy erdőterülettel van körülvéve, nem járható át könnyen.

A parkba kihelyeztek modern szobrokat a kastélyszálló üzemeltetése alatt (INT-27).



**17. ábra:** Modern szobor a Jankovich-kastély kertjében

*(Forrás: saját kép, 2025)*

## Növényállomány vizsgálata

A 45 hektáros parkban számos védett növényt és fafajt találhatunk (INT-27).

Koros vadgesztenyék (*Aesculus hippocastanum*), platánok (*Platanus spp.*), hársok (*Tilia spp.*), szomorú fűz (*Salix alba 'Tristis'*), diók (*Juglans spp.*) és csoportba ültetett fekete (*Pinus nigra*), és egyéb fenyőfélék (*Pinus spp.*, *Abies spp.*, *Picea spp.*) gazdagítják a növényvilágot.

A kastély közelében fiatal, feltehetőleg nemrég ültetett csüngő atlaszcédrusok (*Cedrus atlantica 'Glauca Pendula'*) foglalnak helyet.

Tiszafákból (*Buxus sempervirens*) és babérmeggyekből (*Prunus laurocerasus*) nyírt sövény húzódik az épület és utak mentén.

## Vízrendszer vizsgálata

A kastély előtti részen egy nagy dísztó helyezkedik el.



**18. ábra:** Jankovich kastély előtti dísztó

(Forrás: saját kép, 2025).

A kertben található a kastély jobb oldalánál egy wellness részleg kis épülettel.

## Útrendszer vizsgálata

A kastélyhoz vezető főtengety ma is megvan. Oldalirányban több kevésbé hierarchikus út vezet a kert többi eleméhez. A növényzettel jól illeszkednek.

A kastély szemközti oldalától balra található egy mélyebben elhelyezkedő útmaradvány, mely a falusiak elmondása szerint régen egy főbb útvonal volt a kastélyon belül, ahol szekerekkel és lovaskocsikkal is jártak.

## Épített elemek vizsgálata

A régi magtár épülete ma már más funkciókat lát el, sajnos elég romos állapotban.

A wellness részhez tartozó épület a kastély körüli rész legmélyebb pontján helyezkedik el. Az épület felújított, felette díszes korláttal elhatárolt gyepterület található.

## 5. Következtetések és javaslatok

### 5.1. Értékek

A kerteknek történeti értékük van, nemesi családokhoz tartoztak, így a vármegye történelmi, gazdasági és társadalmi lenyomatai. Fontos történelmi eseményekhez is köthető, például a Véssey-kastélykert területén vár állt, melyet a szigetvári ostrom után nem sokkal a saját védőik égették fel, hogy ne kerüljön török kézre (INT-31).

Stiliztikai értékük is kiemelkedő, a kerteknek és az épületeknek, kisarchitektúráknak a kialakítása bizonyos korszakok jellemzőit, stílusait őrzik. Jelentős építészekhez, kerttervezőkhöz is kapcsolódik néhány kastély és kert neve.

Rengeteg kertészeti értéket találhatunk a kertekben. Ilyen például a bizonyos korszakokra jellemző növényfajok alkalmazása. Ide tartozik például a platán korszak és a fekete fenyők csoportba ültetése is. A tájképi kertek elterjedésével jelentek meg az egzóta növények, mint pl. az akác, a kanadai nyár, az amerikai ostorfa, és ekkor jöttek divatba a csüngő ágrendszerű fafajok is (Rapaics, 1993). A koros fák és különleges fajták dendrológiai értékkel ruházzák fel a területeket.

Manapság egyre kevesebb az olyan terület, mely érintetlennek mondható. A kerteket körülvevő erdősáv fontos természeti és ökológiai értéket képvisel. Előfordulnak természetvédelmi értékkel rendelkező védett fajok, például az erdei ciklámen (*Cyclamen purpurascens*). Ezek a területek a vadon élő állatoknak életteret biztosítanak, ezzel segítenek fenntartani a biodiverzitást. Az egyre népesedő területeken a több hektárnyi zöld felület nagyon kedvező településökológiai szempontból is. Javítják a mikroklimát, és a levegőminőséget, elősegítik a vízvisszatartást, zaj és porcsökkentő hatásuk van.

A kastélykertek kedvező pszichológiai és közösségformáló hatást gyakorolnak az emberekre, például a kertekben elhelyezkedő egyes fák kötődést és büszkeséget biztosíthatnak a helyieknek, beleépülhetnek a mentális térképükbe, mint tájékozódó elemek, fontos történelmi eseményekhez vagy személyekhez társíthatók, vagy legendák szólhatnak róluk (Nádasy-Valánszki-Sárosataki, 2023). Az emberek számára fontos, hogy tudjanak kapcsolódni helyekhez, megőrizzenek a régi időkből egy kis darabot, fenntartsák a kulturális örökségeket. Ezek a területek képesek biztosítani ezt az otthlakók számára a kikapcsolódás és közérzet javítása mellett, ezért társadalmi értéket is képviselnek.

## 5.2. Kiemelt jelentőségű kastélykertek összehasonlító elemzése (bizonyos szempontok szerint)

**1. táblázat:** Kiemelt jelentőségű kastélykertek összehasonlító táblázata

Szempont/Kastélykert	somogyvári Széchenyi-kastély kertje	alsóbogáti Festetics-Inkey-kastély kertje	kutasi Hertelendy-kastély kertje	viszi Jankovich - kastély kertje	somogyzsitfai Véssey-kastély kertje
Kialakítás ideje	1800-as évek vége	1929 után	1920-ban	19.század	1890-es évek
Kert területe	23 ha	19 hektár	60 hektár	45 hektár	17 hektár
Jelenlegi állapot	karbantartott	karbantartott	karbantartott	karbantartott	karbantartott
Jelenlegi funkció	Gyógypedagógiai Intézmény és Általános Iskola	Kastélyszálló	rendezvény-helyszín	magántulajdon	Szakközépiskola és Szakgimnázium
Növény-alkalmazás	diverz, kastély környezetében jellemző egyedek	diverz	diverz	diverz	diverz, kastély környezetében jellemző egyedek
Vízarchitektúrák	halásztó	dísztó	dísztó, merülőmedence, épített modern medence	dísztó	dísztó, patak
Útrendszer	főbb és kevésbé jelentős utak is megmaradtak	főbb utak megmaradtak, visszaállítható	főbb és kevésbé jelentős utak is megmaradtak	főbb utak megmaradtak, visszaállítható	főbb és kevésbé jelentős utak is megmaradtak
Épített és egyéb elemek	Mauzóleum, melléképületek, játszótér, Bűbájkert, mezétlábas ösvény	kápolna, melléképületek, pavilon, parkoló,	melléképületek, sportpálya, pavilon?	melléképületek, szobrok, wellnes-helység,	kápolna, melléképületek, sportpálya,

(Forrás: saját munka, 2025)

## 5.3. Javaslatok

A dolgozat egyértelműen mutatja, hogy számos kertről rendelkezünk archív adatokkal, és hogy ezekre alapozva lehetőség lenne a parkok hiteles megóvására, helyreállítására. A korábbi kastélyfelújítási programok (1981, 1992, 2004) igazolják, hogy Magyarországon már régóta napirenden van a kastélyok és kertjeik rehabilitálása (Péterfi-Sümegey, 2018). A kertek fenntartásához, kezeléséhez és rekonstruálásához azonban nem csak a kerttörténeti források ismerete és elemzése elengedhetetlen, hanem szükséges dokumentálni a kertek jelenlegi állapotát, elemezni a helyszínt, majd kidolgozni egy megőrzési és karbantartási útmutatót (Paola, 2020). Fontos a források ismerete és használata, a sérült, de még meglévő jellemző kerti

elemek terepi beazonosítása, felismerése (Fekete-Kollányi, 2019; Fekete-Sárospataki-Vajda, 2021).

A Somogy vármegyei kastélykertek megőrzésének és helyreállításának érdekében a következő általános javaslatok fogalmazhatók meg:

1. A kertek megújításánál, kezelésénél tudatában kell lennünk az együttesek múltbéli értékeivel, és figyelembe kell venni azokat a kertművészeti, történeti-kompozicionális összetevőket (funkcionális, növényi és díszítő elemeket), amelyek a parkok fejlődésével jöttek létre, és amelyek utalnak hajdani értékeire.
2. A parkok örökségvédelmi szempontú helyreállításának irányvonalait a helyszínen fellelhető jelenleg is meglévő kerttörténeti értékekből, valamint jelen dokumentáció történeti kutatásában feltárt tényekből kiindulva ajánlott felépíteni.
3. Mérlegelni kell a helyreállítás során a fenntarthatóság szempontjából fontos új funkciók elhelyezésének lehetőségét, például parkoló, vizesblokk, játszótér. Meg kell fontolni a biodiverzitás és a klímaadaptációs szempontokat, az innovatív parktervezési ötletek és megoldások alkalmazásának lehetőségeit is, amelyek szakszerű és érzékeny illesztése a felújítási tervekben nincs ellentétben az örökségvédelem szempontjaival.
4. Bármilyen beavatkozás (védelem, kezelés, fenntartás vagy helyreállítás) esetén a következő örökségvédelmi szempontok figyelembevételét javaslom:

- a parkok területi integritásának megőrzése;
- minden esetben Kerttörténeti Tudományos Dokumentáció Értékleltár készítése;
- az ingatlanok jelenlegi területén található kertművészeti értékek megőrzésére, megújítására való törekvés, megvizsgálva annak lehetőségét, hogy milyen mértékben és eszközökkel (pl. anyag- és növényhasználat, alaprajzi-formai elemek, növényalkalmazás) lehetséges a hajdani kertre vonatkozó utalások megjelenítése;
- helyi kötődést, értéket jelentő kerti elemek megőrzése (megújítása);
- a növényállomány megújítása, a parkszerű térszerkezet és lombkorona-borítottság visszaállítása, térhatároló cserjeszint kialakítása.

A növényállomány megújítása és visszaállítása érdekében javasolt a történeti faállomány egyedi felmérése, megóvása és szakszerű kezelése, növényselekción és több évre (vagy akár évtizedre) ütemezett, minőségi növénycsere. Szükséges

a kipusztuló faállomány fajtaazonos pótlása, stratégiai alapú növénytelepítés középtávú megvalósítása (famegújítási stratégia), igazodva a területen egykor jellemző és a magyar történeti kertekre jellemző fajokra (erdei (*Pinus sylvestris*) és vörösfenyő (*Larix decidua*), platán (*Platanus spp.*), juhar (*Acer spp.*), hárs (*Tilia spp.*), akác (*Robinia spp.*, *Sophora spp.*), díszcserjék, virágos növények). További egzóta fafajok telepítése ajánlott a kertekben (pl. *Gleditsia triacanthos*, *Platanus x hybrida*, *Ginkgo biloba*, *Magnolia sp.*, *Liriodendron tulipifera*, *Catalpa bignonioides*). Érdemes megfontolni az örökzöld fajválaszték növelését a változó klímának is ellenálló taxonokkal, például feketefenyő (*Pinus nigra*), szürke luc (*Picea pungens*), szerb luc (*Picea omorika*), görög jegenyefenyő (*Abies cephalonica*), kék duglászfenyő (*Pseudotsuga menziesii var. glauca*), arizoniai ciprus (*Cupressus arizonica*), páncélfenyő (*Pinus leucodermis*), balkáni selyemfenyő (*Pinus peuce*), tiszafa (*Taxus baccata*) alkalmazásával. Előnyös lenne a megváltozó klíma sokrétű hatásaival szemben ellenálló, új (egzóta) taxonok telepítése, figyelembe véve a hosszú távú klímamodell-prognózisokat, ezt a taxonhelyettesítő módszert a faegyedek, fasorok vagy facsoportok esetében célravezető alkalmazni. Dekoratív évelőfelületek kialakítása javasolt, főként a fogadóterek, szolgáltató építmények környezetében, de a park egyéb zöldfelületein is. Biodiverz növényalkalmazás valósítható meg esőkertek kialakítása révén is, amelyek innovatív módon illeszthetők ebbe a történeti környezetbe.

## 6. Összefoglalás

A munkám készítése folyamán felkutattam Somogy vármegye kastélykertjeit, vizsgáltam a kialakulásuk körülményeit, jelenlegi állapotukat; történeti kutatásom főként kataszteri térképek, katonai felmérések, és szakirodalom vizsgálatán alapszik.

A kertek jelentős többsége az 1800-as évek után épült, de találtam az 1600-as és az 1700-as években kialakított kastély-kert együtteseket is.

A vármegye kastélykertjeinek listájából meghatározott kritériumok alapján választottam ki, hogy melyek azok a kertek, amelyek a legértékesebbek a vármegyében. Ezek szerint öt kastélykert részletes vizsgálatát végeztem el: a somogyvári Széchenyi-kastélykertét, az alsóbogáti Festetics-Inkey kastélykertét, a kutasi Hertelendy-kastélykertét, a viszi Jankovich-kastélykertét és a somogyzsitfai Véssey-kastélykertét.

Az öt részletesebben vizsgált kert tájképi kert, így kialakulásuk ideje, folyamata hasonló, de jelen állapotuk különböző. Forráskutatás alapján kitértem a történetükre, helyszíni bejárásuk során szerzett személyes tapasztalataim alapján pedig a jelenlegi állapotukra, különös tekintettel növényállományukra, vízrendszerükre, útrendszerükre és épített elemeikre.

Ezeknél a kiemelten értékes kerteknél már megkezdődtek az értékmegőrzési folyamatok, jelenlegi állapotuk fenntartása biztosított, így bennük van a lehetőség, hogy kertörökségünk elemeiként újra fénykorukat élhessék.

A kutatás során egyértelművé vált, hogy Somogy meghatározó történeti és kulturális értékei közé tartoznak a kastélykertek. Nagy kulturális és turisztikai potenciál van bennük, fejlesztésük elősegíthetné a környező kisebb települések fellendülését, munkalehetőséget teremtené és ezzel jobb megélhetést biztosíthatna az ott lakók számára.

A tapasztalat azt mutatja, hogy a több mint száz kert közül főleg azok tudják megőrizni értékeiket, amelyek közoktatási, turisztikai vagy intézményi hasznosításúak lettek.

A szakdolgozatom készítése során gyönyörű helyeken jártam Somogy vármegyében, próbára tehettem dendrológiai ismereteimet, szóba elegyedtem a helyi lakosokkal, akiktől érdekes és értékes információkat kaptam, megannyi élménnyel, tapasztalattal lettem gazdagabb.

## 7. Irodalomjegyzék:

Adrian von B.-Galavics G (1999): *Az angolkert.-Magyarországi angolkertek*. Budapest: Balassi Kiadó

Alföldy G. (2015): *A Somogyvári Széchenyi-kastély és parkja*. Budapest: Mágus Kiadó.

Bakay K. (2011): *Somogyvár Szent Egyed-monostor A somogyvári bencés apátság és védműveinek régészeti feltárása 1972 – 2009*. Budapest: Műemlékek Nemzeti Gondnoksága.

Dercsényi B., Koppány T. Örsi K. (1990) *Magyar Kastélyok*. Budapest: Officina Nova, a Kossuth Nyomda kiadója

Dr. Czellár K.; Dr. Somorjai F. (1996, 2005): *Magyarország*. Medicina Könyvkiadó Rt.)

Dr. Szikra É.(2011): *Kertörökségünk, Történeti kertek Magyarországon*. [S. I]. MNM Nemzeti Örökségvédelmi Központ és a Civertan Bt.

Fekete A.-Sárospataki M.-Vajda Sz. (2021): Technical aspects of the reconstruction of historic gardens, *Progress in Agricultural Engineering Sciences* 17 (2021) 1, 69–88 DOI: 10.1556/446.2021.00031, Letöltés: 2025. 10.23.

Fekete A.-Kollányi L. (2019): Research-Based Design Approaches in Historic Garden Renovation, *Land* 2019, 8(12), 192; <https://doi.org/10.3390/land8120192>, Letöltés: 2025. 10.23.

Horváth R. [S.a.]: Középkori kastélyépítési engedélyek Somogy megyéből. [S.l.]: 13-22., Letöltés: 2025.10.27. [03\\_horvath.pdf](#)

Illés I. (szerk.): *Tavunk, a BALATON*. Natura, 1981 146-155.o

Kapitány O., Imrő J. (2001): Népművészeti örökségünk, SOMOGY MEGYE NÉPMŰVÉSZETE. Kaposvár: Somogy Megyei Múzeumok Igazgatósága

Karták könyve. (1985). Budapest: Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó.

Kelényi Gy. (1974): *Kastélyok, kúriák, villák*. Budapest: Corvina Kiadó

Kiss, N. P. (2024). „Habent sua fata...” Somogyi kastélytörténetek és forrásaik a 18–20. századból. *Axis – Vallás- és esztörténeti folyóirat*, 5(1), 75–98. <https://doi.org/10.61176/Axis.2024.5.1.5>, Letöltés: 2025. 10.23.

Kiss. N. P. (2022): Kastély- és kúriasorsok Balatonszentgyörgytől Kőröshegyig, *KÉPÍRÁS Internetes Folyóirat*, 2022/6 Balaton, <https://kepiras.com/2022/08/kiss-norbert-peter-kastely-es-kuriasorsok-balatonszentgyorgyotol-koroshegyig/>, Letöltés: 2025. 10.23.

KSH (2013): Somogy megye számokban 2013. Budapest: KSH

Nádasy L. Z.- Valánszki I.-Sárospataki M. (2023): Space Compositional Aspects Regarding the Importance of Trees in the Urban Landscape. *Plants*, 12, 2581. <https://doi.org/10.3390/plants12132581>, Letöltés: 2025. 11.01

Örsi K. (1986) A magyar történeti kertek értékelése, rekonstrukciós módszere és védelme. Budapest

Paola G. (2020): New Challenges for Historic Gardens' Restoration: A Holistic Approach for the Royal Park of Moncalieri Castle (Turin Metropolitan Area, Italy), *Sustainability* 2020, 12, 10067, <https://doi.org/10.3390/su122310067>, Letöltés: 2025. 10.25.

Péterfi J.- Sümeghy D (2018): CULTURAL HERITAGE IN THE CENTRAL EUROPEAN REGION - MANSION UTILIZATION AND DEVELOPMENT IN HUNGARY. *European Journal of Geography*, 9 3 6–22, Letöltés: 2025. 11.01.

Sárospataki M. (2014): *Dendrológiai kertek a 19. századi magyarországi kertépítészetben*. Budapest: BCE Tájépítészeti és Tájökológiai Doktori Iskola, Letöltés: 2024. 11.14.

Rapaics R. (1993): *Magyar Kertek*. Budapest: Királyi Magyar Egyetemi Nyomda

Vendégház (2000): Látnivalók Somogy megyében Miskolc: Well-PRess Kiadó

## 7.1. Elektronikus források

INT-1: Történeti Kertek Adatbázisa Letöltés: 2024.11.14.

INT-2: Somogy megye kastélyai - a romostól a pompásig - Travellina Letöltés: 2024.11.14.

INT-3: Arcanum Térképek | Arcanum Letöltés: 2024.11.14.

INT-4: Google Térkép Letöltés: 2024.11.22.

INT-5: Kastélyok.com - Magyarországi kastély kereső, utazás a kastélyok világában Letöltés: 2024.11.14.

INT-6: Védett természeti területek - A magyar állami természetvédelem hivatalos honlapja Letöltés: 2025.01.16.

- INT-7: [Földrajz | Somogy.hu](#) Letöltés: 2025.01.17.
- INT-8: [Műemlékek | Somogy.hu](#) Letöltés 2025.01.15.
- INT-9: [Műemlék keresése - Műemlékem.hu](#) Letöltés: 2025.01.15.
- INT-10: [Somogyi Érték](#) Letöltés: 2024.11.18.
- INT-11: [Magyarország \(1782–1785\) - Első Katonai Felmérés | Arcanum Térképek](#) Letöltés: 2024.11.14.
- INT-12: [Magyar Királyság \(1819–1869\) - Második katonai felmérés | Arcanum Térképek](#) Letöltés: 2024.11.14.
- INT-13: [Habsburg Birodalom \(1869-1887\) - Harmadik Katonai Felmérés \(1:75000\) | Arcanum Térképek](#) Letöltés: 2024.11.14.
- INT-14: [Habsburg Birodalom - Kataszteri térképek \(XIX. század\) | Arcanum Térképek](#) Letöltés: 2024.11.14.
- INT-15: [Somogy megye helyi jelentőségű természetvédelmi területei](#) Letöltés: 2024.11.16.
- INT-16: [Somogy megye kastély](#) Letöltés: 2024.11.16.
- INT-17: [Magyar Tudomány 2022/09 - Történeti kertek és kerttörténeti kutatások. A magyar kastélykertek felmérése • Historic Gardens, Garden Historical Researches. Survey of Hungarian Castle Gardens - MeRSZ](#) Letöltés: 2025.04.22.
- INT-18: [Keresés - Történeti Kertek Adattára](#) Letöltés: 2024.11.10.
- INT-19: [Kezdőoldal - A múlt emlékei](#) Letöltés: 2024.11.14.
- INT-20: [A somogyvári kastély története - Somogyvári Gyógypedagógiai Intézmény](#) Letöltés: 2025.03.05.
- INT-21: [Somogyvári Széchenyi-kastély és csodálatos parkja » Közel és távol](#) Letöltés: 2025.05.24.
- INT-22: [A Hertelendy-kastély története - Kutas-Kozmapusztá :: ÚtiSúgó.hu](#) Letöltés: 2025.05.24.
- INT-23: [Boros Kastély | Rólunk - Boros Kastély](#) Letöltés: 2025.05.24.

INT-24: Iskolánk bemutatása - Széchenyi Zsigmond Mezőgazdasági Szakgimnázium, Szakközépiskola és Kollégium – Széchenyi Zsigmond Mezőgazdasági Szakgimnázium, Szakközépiskola és Kollégium Letöltés: 2025.06.02.

INT-25: Hoyos-kastély - Lad - KASTELYOK.COM Letöltés: 2025.06.02.

INT-26: Somogyvári Széchenyi-kastélypark - Látnivalók, Somogyvámos - . Letöltés: 2025.06.02.

INT-27: Főoldal - ChateauVisz Letöltés: 2025.06.02.

INT-28: Az anyag romantikája. Letöltés: 2025.06.02.

INT-29: Helló Dél-Balaton! - Alsóbogát Letöltés: 2025.06.11.

INT-30: Somogy megye helyi jelentőségű természetvédelmi területei: <https://provertes.hu/index.php/termeszeti-ertekek-es-vedelmuk/helyi-vedett-teruletek-magyarorszagon/309-somogy-megye-helyi-jelentosegu-termeszetvedelmi-teruletei> Letöltés: 2025.10.12.

INT-31: Somogyzsitfa Örökségvédelmi hatástanulmány: <https://mail.somogyzsitfa.hu/images/dokumentumok/egyeb/%C3%96r%C3%B6ks%C3%A9gv%C3%A9d%C3%A9s%C3%A9rt%C3%A9kel%C3%A9s%C3%A9rt%C3%A9kel%C3%A9s%C3%A9rt%C3%A9kel%C3%A9s.pdf> Letöltés: 2025.10.12.

INT-32: Somogyzsitfa honlapja: <https://somogyzsitfa.hu/telep%C3%BCI%C3%A9s%C3%BCnr%C5%911>

INT-33: Google Earth <https://earth.google.com/web/> Letöltés: 2025.05.04.

INT-34: Magyar Faápolók Egyesülete- Faértékszámítás <https://faapolok.hu/faertekszamitas/> Letöltés: 2025.10.20.

INT-35. Az Év Fája: <https://evfaja.hu/fa/2012/mese-az-alsobogati-odvas-farol> Letöltés: 2025.10.22.

INT-36: Villa Bogart honlapja: <https://villabogart.hu/> Letöltés: 2025.10.22.

INT-37: Hertelendy Család <https://www.hertelendyfamily.com/> Letöltés: 2025.10.22.

INT-38: Somogyi Kosár Piacér weboldala: <https://piac.somogyikosar.hu/termelok/gyenesei-istvan-hertelendy-almaskert-1050> Letöltés: 2025.10.22.

## 8. Ábra és táblázatjegyzék:

### 8.1. Ábrajegyzék

1. ábra: Somogy megye kastélykertjei térképen megjelölve, 6.o.
2. ábra: A Festetics-Inkey-kastély a felújítás előtt, 14.o
3. ábra: Odvas platán a Festetics-Inkey-kastélykertben, 15.o
4. ábra: Szoliter fa a Festetics-Inkey kertben, 16.o
5. ábra: A tó a pavilonnal és a dombon elhelyezkedő kőkaspó, 17.o
6. ábra: A kertben elhelyezkedő játszótér, 19.o
7. ábra: A kastély homlokzata előtt elhelyezkedő dísztó, 20.o
8. ábra: aha-árok a Hertelendy-kastélykertben, 21.o
9. ábra: A tavon és árkokon átvezető hidak, 22.o
10. ábra: Fa hangszerek és ismeretterjesztő fűszerkert bejárata, 23.o
11. ábra: A kastélytól jobbra található óriás *Ginkgo biloba*, 24.o
12. ábra: A tó melletti öreg japánakác (*Sophora japonica*), 25.o
13. ábra: Somogyvári Széchenyi-kastély és az előtte elhelyezkedő ágyás, 26.o
14. ábra: Véssey-kastély mögötti koros japánakác (*Sophora japonica*), 29.o
15. ábra: Allé a Véssey-kastélykertben, 30.o
16. ábra: Szent Vendel-kápolna, 31.o
17. ábra: Modern szobor a Jankovich-kastély kertjében, 32.o
18. ábra: Jankovich kastély előtti dísztó, 33.o

### 8.2. Táblázatjegyzék

1. táblázat: Kiemelt jelentőségű kastélykertek összehasonlító táblázata, 36.o

## 9. Mellékletek:

1.melléklet: Kastélykertek Somogy vármegyében

Kastélykertek Somogy vármegyében				
	település	kastélykert	jelenlegi területméret	forrásmunka
1.	Alsóbogát	Festetics-Inkey-kastély kertje	19 hektár (INT-1)	INT-1
2.	Alsóbogát	Zichy-(kis-) Kastély (Vrancsis Kastély)	kisebb, mint 15 ha (INT-33)	INT-3+INT-4
3.	Ádánd	Csapody-kastély kertje	6 ha volt, most kisebb	Sárospataki 2014, 165-168.o, 178-179.o
4.	Babócsa	Somssich-kastély kertje	kisebb, mint 15 ha (INT-33)	INT-2
5.	Babócsa	Prinke-Kastély kertje	6 ha	INT-3+INT-4
6.	Bakháza	kastélykert	kisebb, mint 15 ha (INT-33)	Kiss, 2024
7.	Balatonberény	Balatonberény kastélykert	kisebb, mint 15 ha (INT-33)	INT-18
8.	Balatonboglár	Acsády-kastély kertje	kisebb, mint 15 ha (INT-33)	INT-9
9.	Balatonboglár, Szőlőskislak	Ágoston-Madách-Gaál-kastély kertje	5,8 ha	INT-2
10.	Balatonfenyves, Imremajor	kastélykert	kert ma már nem áll	INT-9
11.	Balatonkeresztúr	Festetics-kastély kertje	kisebb, mint 15 ha (INT-33)	Dr. Czellár, 2005
12.	Balatonszemes	Hunyady-kastély kertje	kisebb, mint 15 ha (INT-33)	INT-2
13.	Balatonszentgyörgy	battyánpusztai kastély kertje	kisebb, mint 15 ha (INT-33)	INT-9
14.	Bálványos	Satzger-kastély kertje	kisebb, mint 15 ha (INT-33)	Sárospataki 2014, 165-168.o, 178-179.o
15.	Barcs (Középrigóc)	Széchenyi-kastélypark	3 ha	INT-18
16.	Barcs	Kremsir-kastély kertje	kisebb, mint 15 ha (INT-33)	Vendégváró, 2000
17.	Barcs, Somogytarnóca	Széchenyi-kastély kertje	kisebb, mint 15 ha (INT-33)	Sárospataki 2014, 165-168.o, 178-179.o
18.	Barcs (Táncsics Mihály u. 22)	kastélykert	kisebb, mint 15 ha (INT-33)	INT-9
19.	Bárdudvarnok (Bárdibükk)	Bárdibükki-kastélykert	7,27 ha (INT-30)	Sárospataki 2014, 165-168.o, 178-179.o
20.	Bárdudvarnok	Goszthonyi-kastély kertje	7 ha (INT-1)	INT-1
21.	Bárdudvarnok	Lipótfá-kastély kertje	4 ha	INT-6
22.	Bárdudvarnok	Sommsich-kastély kertje	kisebb, mint 15 ha (INT-33)	INT-18
23.	Baté	Gaál-kastély kertje	kisebb, mint 15 ha (INT-33)	INT-2

24.	Beleg	kastélykert	kisebb, mint 15 ha (INT-33)	Kiss, 2024
25.	Berzence	Festetics-kiskastély kertje	kert ma már nem áll	Kiss, 2024
26.	Berzence	Festetics-nagykastély kertje	kisebb, mint 15 ha (INT-33)	Kiss, 2024
27.	Bodrog	kastélykert	kert ma már nem áll	INT-18
28.	Bodrog	kastélykert	kisebb, mint 15 ha (INT-33)	INT-3+INT-4
29.	Böhönye, Illés-major	Festetics-kastély kertje	nagyobb, mint 15 ha (INT-33)	Sárospataki 2014, 165-168.o, 178-179.o
30.	Csokonyavisonta	Széchenyi-kastély kertje	nagyobb, mint 15 ha (INT-33)	Sárospataki 2014, 165-168.o, 178-179.o
31.	Csokonyavisonta	Széchenyi-kiskastély kertje	kisebb, mint 15 ha (INT-33)	INT-5
32.	Csombárd	Pongrácz kastély kertje	kisebb, mint 15 ha (INT-33)	INT-3+INT-4
33.	Csurgó	Meller-kastély kertje	kisebb, mint 15 ha (INT-33)	INT-5
34.	Felsőmocsolád	Kaskovics-Bánó kastély	kisebb, mint 15 ha (INT-33)	INT-2
35.	Fonó	kastélykert	kisebb, mint 15 ha (INT-33)	Kiss, 2024
36.	Fonyód	Boros-kastély kertje	30 ha	INT-2
37.	Gálosfa	Festetics-kastély kertje	kisebb, mint 15 ha (INT-33)	INT-5
38.	Gugy	Kaskovics-kastély kertje	kisebb, mint 15 ha (INT-33)	INT-2
39.	Görgeteg, Rinyatamási	Széchenyi-vadászkastély kertje	7,42 ha (INT-30)	INT-5
40.	Háromfa	Festetics-vadászkastély kertje	kisebb, mint 15 ha (INT-33)	INT-9
41.	Hencse	Márffy-kastélypark	6,55 ha (INT-30)	INT-1
42.	Hetes	Sommsich-kastély kertje	kisebb, mint 15 ha (INT-33)	INT-2
43.	Homokszentgyörgy	Széchenyi-kastély kertje	kisebb, mint 15 ha (INT-33)	INT-5
44.	Iharos	Inkey-kastély kertje	kisebb, mint 15 ha (INT-33)	Sárospataki 2014, 165-168.o, 178-179.o
45.	Iharos	Inkey-kiskastély kertje	kisebb, mint 15 ha (INT-33)	Kiss, 2024
46.	Iharosberény	kastélypark	4,8 ha (INT-30)	Sárospataki 2014, 165-168.o, 178-179.o
47.	Inke	kastélykert	kisebb, mint 15 ha (INT-33)	INT-3+INT-4
48.	Jákó	Bíró kastély kertje	kisebb, mint 15 ha (INT-33)	INT-9
49.	Jákó	Kaskovics-kastély kertje	kisebb, mint 15 ha (INT-33)	INT-9
50.	Jákó	Marton-kastély kertje	kisebb, mint 15 ha (INT-33)	INT-9
51.	Kadarkút	Sommsich-kastély / Vótakastély kertje	kisebb, mint 15 ha (INT-33)	axis, google maps

52.	Kálmánca	Széchenyi-kastély kertje	kisebb, mint 15 ha (INT-33)	Sárospataki 2014, 165-168.o, 178-179.o
53.	Kaposmérő	kastélykert	kisebb, mint 15 ha (INT-33)	INT-18
54.	Kaposújlak (Szarkavár)	Somssich-kastély kertje	kisebb, mint 15 ha (INT-33)	Sárospataki 2014, 165-168.o, 178-179.o
55.	Kaposvár	kastélykert	kisebb, mint 15 ha (INT-33)	INT-3+INT-4
56.	Karád	kastélykert	kisebb, mint 15 ha (INT-33)	INT-18
57.	Kastélyosdombó	Dráva kastély kertje	kisebb, mint 15 ha (INT-33)	INT-2
58.	Kercseliget	Maár-kastély kertje	kisebb, mint 15 ha (INT-33)	INT-2
59.	Kéthely (Sári-puszta)	Hunyadi-kastély kertje	11 ha (INT-1)	Sárospataki 2014, 165-168.o, 178-179.o
60.	Kéthely	kiskastély kertje	kisebb, mint 15 ha (INT-33)	INT-9
61.	Kisasszond	Sárközy-Róna kastély	kisebb, mint 15 ha (INT-33)	INT-9
62.	Kisgyalán	Festetics-kastély kertje	nagyobb, mint 15ha (INT-33)	INT-2
63.	Kiskorpád	kastélykert	nagyobb, mint 15ha (INT-33)	Kiss, 2024
64.	Kiskorpád	kastélykert	kert ma már nem áll	INT-3+INT-4
65.	Kutas-Kozmapuszta	Hertelendy-kastély kertje	60 ha	INT-2
66.	Kötcese	Sárközy-kastély kertje	kisebb, mint 15 ha (INT-33)	Kiss, 2024
67.	Kőkút, Gyöngyöspuszta	Festetics-kastély kertje	nagyobb, mint 15 ha (INT-33)	Sárospataki 2014, 165-168.o, 178-179.o
68.	Kőröshegy	Széchenyi-kastély kertje	kisebb, mint 15 ha (INT-33)	INT-2
69.	Lad (Németlad)	Hoyos-kastély parkja	39 ha (INT-1)	Sárospataki 2014, 165-168.o, 178-179.o
70.	Lengyeltóti	Inkey-Zichy-kastély parkja	kisebb, mint 15 ha (INT-33)	Sárospataki 2014, 165-168.o, 178-179.o
71.	Magyaratád	Barta-kastély kertje	kisebb, mint 15 ha (INT-33)	INT-9
72.	Marcali	Széchenyi-kastély park	kisebb, mint 15 ha (INT-33)	Dr. Czellár, 2005
73.	Marcali	kiskastély kertje	kisebb, mint 15 ha (INT-33)	INT-9
74.	Mernye	Piarista-kastély kertje	kisebb, mint 15 ha (INT-33)	INT-2
75.	Mike	Somssich-kastély parkja	kisebb, mint 15 ha (INT-33)	INT-2

76.	Mosdós	Pallavicini-kastély kertje	14 ha (INT-1)	Sárospataki 2014, 165-168.o, 178-179.o
77.	Nagyatád, Simongát	Mándy-kastélykert	4 ha (INT-1)	INT-1
78.	Nagyatád	Somssich-kastély kertje	kisebb, mint 15 ha (INT-33)	INT-1
79.	Nagyatád, Kivadár	kastélykert	kert ma már nem áll	INT-3+INT-4
80.	Nagybajom	Igmándy kastély kertje	kisebb, mint 15 ha (INT-33)	INT-9
81.	Nagybajom	Sárközy kastély kertje	kisebb, mint 15 ha (INT-33)	INT-2
82.	Nagyberki	Vigyázó-kastély kertje	2,34 ha (INT-30)	INT-2
83.	Nágocs	Zichy-kastély parkja	kisebb, mint 15 ha (INT-33)	Sárospataki 2014, 165-168.o, 178-179.o
84.	Osztopán	Tallián-kastély kertje	kisebb, mint 15 ha (INT-33)	INT-5
85.	Öreglak	Jankovich-kastély kertje	nagyobb, mint 15ha (INT-33)	INT-2
86.	Ötvöskónyi	Báthori várkastély kertje	kisebb, mint 15 ha (INT-33)	INT-2
87.	Ötvöskónyi	Chernel kastély kertje	kisebb, mint 15 ha (INT-33)	INT-2
88.	Patalom	Gyulai-Gaál-kastély kertje	kisebb, mint 15 ha (INT-33)	INT-2
89.	Patosfa	kastélykert	kisebb, mint 15 ha (INT-33)	Kiss, 2024
90.	Pusztakovácsi	Bogyay-kastély kertje	kisebb, mint 15 ha (INT-33)	INT-5
91.	Pusztakovácsi	Maár-kastély kertje	kisebb, mint 15 ha (INT-33)	INT-5
92.	Pusztakovácsi	Márffy-kastély kertje	kisebb, mint 15 ha (INT-33)	INT-2
93.	Ráksi	kastélykert	nem szerepel a térképeken	INT-18
94.	Segesd	Széchenyi-kastélypark kertje	23 ha (INT-1)	Dr. Szikra É., 2011
95.	Somodor	kastélykert	kisebb, mint 15 ha (INT-33)	Kiss, 2024
96.	Somogybabod	Inkey kastély kertje	kisebb, mint 15 ha (INT-33)	INT-2
97.	Somogybükkösd	Perczel kastély kertje	1,82 ha (INT-30)	INT-6
98.	Somogyfajsz	Kund-kastély kertje	kisebb, mint 15 ha	INT-2
99.	Somogygeszti	Jankovich-Bésán-kastély parkja	6 ha (INT-1)	INT-1
100.	Somogysárd	Somssich-kastély kertje	6 ha (INT-1)	Sárospataki 2014, 165-168.o, 178-179.o
101.	Somogysárd, Sörnyepusztá	kastélykert	kisebb, mint 15 ha (INT-33)	Kiss, 2024
102.	Somogysimonyi	kastélykert	kisebb, mint 15 ha (INT-33)	INT-18

103.	Somogyszob, Kaszópuszta	Hohenlohe-vadászkastély kertje	kisebb, mint 15 ha (INT-33)	Kiss, 2024
104.	Somogyszil	Hunyady-kastély kertje	nagyobb, mint 15 ha (INT-33)	Kiss, 2024
105.	Somogyszil	kastélykert	kisebb, mint 15 ha (INT-33)	térképek
106.	Somogytúr	Kunffy Lajos-kastély parkja	1,16 ha (INT-30)	INT-6
107.	Somogytúr	Májerszky-Inkey-kastély kertje	kisebb, mint 15 ha	INT-3+INT-4
108.	Somogyvámos	kastélykert	kisebb, mint 15 ha (INT-33)	INT-3+INT-4
109.	Somogyvár	Széchenyi-kastély kertje	23 ha	Sárospataki 2014, 165-168.o, 178-179.o
110.	Somogyzitfa, Szöcsénypuszta	Véssey-kastélykert	nagyobb, mint 15 ha (INT-33)	Sárospataki 2014, 165-168.o, 178-179.o
111.	Szabás	Fekete-kastély kertje	kisebb, mint 15 ha (INT-33)	INT-5
112.	Szabás	Tallián-kastély kertje	kisebb, mint 15 ha (INT-33)	INT-2
113.	Szentgálókér	Kladnik-kastély kertje	kisebb, mint 15 ha (INT-33)	INT-2
114.	Szentgálókér	Svastics-Kladnigg-kastély kertje	kisebb, mint 15 ha (INT-33)	INT-5
115.	Szentgálókér	kastélykert	kisebb, mint 15 ha (INT-33)	INT-3
116.	Szőkedencs	kastélykert	kisebb, mint 15 ha (INT-33)	INT-9
117.	Szőkedencs	Véssey-kastély kertje	kisebb, mint 15 ha (INT-33)	INT-5
118.	Szőlősgyörök	Jankovich-kastély kertje	19 ha (INT-1)	Örsi, 1986
119.	Tab	Welserheim-kastély kertje	kisebb, mint 15 ha (INT-33)	INT-2
120.	Tarany	kastélykert	kisebb, mint 15 ha (INT-33)	Kiss, 2024
121.	Toponár (kaposvár)	Festetics-kastély kertje	6 ha	Sárospataki 2014, 165-168.o, 178-179.o
122.	Várda	Szász-kastély (Somssich-Matolay kastély) kertje	6 ha	INT-9
123.	Vése	Hencz-kastély kertje	nagyobb, mint 15 ha (INT-33)	INT-2
124.	Visz	Jankovich-kastély kertje	45 ha	INT-2
125.	Vízvár	Festetics kastély kertje	kisebb, mint 15 ha (INT-33)	INT-2
126.	Vörs	Festetich-kastély kertje	kisebb, mint 15 ha (INT-33)	INT-18
127.	Zákány	Zichy Ödön kastélyának kertje	kisebb, mint 15 ha (INT-33)	Sárospataki 2014, 165-168.o, 178-179.o, Kiss, 2024
128.	Zákányfalu	Zichy-kastély kertje	kisebb, mint 15 ha (INT-33)	INT-4

(Forrás: saját munka)

2. melléklet: A 15 hektárnál nagyobb területtel rendelkező kastélykertek megjelenésének vizsgálata Magyarország Első és Második katonai felmérésén és a Habsburg Birodalom Harmadik katonai felmérésén és Kataszteri térképén

(A melléklet kiegészítése az összes kastélykert megjelenésének vizsgálatáról: [Kastelykertek megjelenese a katonai terkepeken es kataszteri felmereseken BV.pptx](#))

Alsóbogát: Festetics-Inkey Kastély kertje



[Magyarország \(1782-1785\) - Első Katonai Felmérés | Arcanum Térképek](#)



[Magyar Királyság \(1819-1869\) - Második katonai felmérés | Arcanum Térképek](#)



[Habsburg Birodalom \(1869-1887\) - Harmadik Katonai Felmérés \(1:75000\) | Arcanum Térképek](#)



[Habsburg Birodalom - Kataszteri térképek \(XIX. század\) | Arcanum Térképek](#)

Böhönye, Illés-major: Festetics-kastély kertje



[Magyarország \(1782-1785\) - Első Katonai Felmérés | Arcanum Térképek](#)



[Magyar Királyság \(1819-1869\) - Második katonai felmérés | Arcanum Térképek](#)



[Habsburg Birodalom \(1869-1887\) - Harmadik Katonai Felmérés \(1:75000\) | Arcanum Térképek](#)



[Habsburg Birodalom - Kataszteri térképek \(XIX. század\) | Arcanum Térképek](#)

Fonyód Boros-kastély kertje



[Magyar Királyság \(1819-1869\) - Második katonai felmérés | Arcanum Térképek](#)



[Habsburg Birodalom - Kataszteri térképek \(XIX. század\) | Arcanum Térképek](#)

Kisgyalán Festetics-kastély kertje



[Magyar Királyság \(1819-1869\) - Második katonai felmérés | Arcanum Térképek](#)



[Habsburg Birodalom \(1869-1887\) - Harmadik Katonai Felmérés \(1:75000\) | Arcanum Térképek](#)



[Habsburg Birodalom - Kataszteri térképek \(XIX. század\) | Arcanum Térképek](#)

Kiskorpád, kastélykert



[Magyarország \(1782-1785\) - Első Katonai Felmérés | Arcanum Térképek](#)



[Magyar Királyság \(1819-1869\) - Második katonai felmérés | Arcanum Térképek](#)



[Habsburg Birodalom \(1869-1887\) - Harmadik Katonai Felmérés \(1:75000\) | Arcanum Térképek](#)



[Habsburg Birodalom - Kataszteri térképek \(XIX. század\) | Arcanum Térképek](#)

Kutas-Kozmapusztá, Hertelendy-kastély kertje



[Magyar Királyság \(1819-1869\) - Második katonai felmérés | Arcanum Térképek](#)



[Habsburg Birodalom \(1869-1887\) - Harmadik Katonai Felmérés \(1:75000\) | Arcanum Térképek](#)



[Habsburg Birodalom - Kataszteri térképek \(XIX. század\) | Arcanum Térképek](#)

Kőkút, Gyöngyöspusztá Festetics-kastély kertje



[Magyar Királyság \(1819-1869\) - Második katonai felmérés | Arcanum Térképek](#)



[Habsburg Birodalom \(1869-1887\) - Harmadik Katonai Felmérés \(1:75000\) | Arcanum Térképek](#)



[Habsburg Birodalom - Kataszteri térképek \(XIX. század\) | Arcanum Térképek](#)

Lad: Hoyos-kastély kertje



[Magyarország \(1782-1785\) - Első Katonai Felmérés | Arcanum Térképek](#)



[Magyar Királyság \(1819-1869\) - Második katonai felmérés | Arcanum Térképek](#)



[Habsburg Birodalom \(1869-1887\) - Harmadik Katonai Felmérés \(1:75000\) | Arcanum Térképek](#)



[Habsburg Birodalom - Kataszteri térképek \(XIX. század\) | Arcanum Térképek](#)

Öreglak: Jankovich-kastély kertje



[Magyar Királyság \(1819–1869\) - Második katonai felmérés | Arcanum Térképek](#)



[Habsburg Birodalom \(1869-1887\) - Harmadik Katonai Felmérés \(1:75000\) | Arcanum Térképek](#)



[Habsburg Birodalom - Kataszteri térképek \(XIX. század\) | Arcanum Térképek](#)

Segesd: Széchenyi-kastélypark kertje



[Magyarország \(1782–1785\) - Első Katonai Felmérés | Arcanum Térképek](#)



[Magyar Királyság \(1819–1869\) - Második katonai felmérés | Arcanum Térképek](#)



[Habsburg Birodalom \(1869-1887\) - Harmadik Katonai Felmérés \(1:75000\) | Arcanum Térképek](#)



[Habsburg Birodalom - Kataszteri térképek \(XIX. század\) | Arcanum Térképek](#)

Somogyzil: Hunyady-kastély kertje



[Magyar Királyság \(1819–1869\) - Második katonai felmérés | Arcanum Térképek](#)



[Habsburg Birodalom \(1869-1887\) - Harmadik Katonai Felmérés \(1:75000\) | Arcanum Térképek](#)



[Habsburg Birodalom - Kataszteri térképek \(XIX. század\) | Arcanum Térképek](#)

Somogyvár: Széchenyi kastély kertje



[Magyarország \(1782–1785\) - Első Katonai Felmérés | Arcanum Térképek](#)



[Magyar Királyság \(1819–1869\) - Második katonai felmérés | Arcanum Térképek](#)



[Habsburg Birodalom \(1869-1887\) - Harmadik Katonai Felmérés \(1:75000\) | Arcanum Térképek](#)



[Habsburg Birodalom - Kataszteri térképek \(XIX. század\) | Arcanum Térképek](#)

Somogyzsitfa, Szöcsénypuszta, Véssey-kastély kertje



[Magyar Királyság \(1819–1869\) - Második katonai felmérés | Arcanum Térképek](#)



[Habsburg Birodalom \(1869-1887\) - Harmadik Katonai Felmérés \(1:75000\) | Arcanum Térképek](#)



[Habsburg Birodalom - Kataszteri térképek \(XIX. század\) | Arcanum Térképek](#)

Szőlősgyörök, Jankovich-kastély kertje



[Magyarország \(1782–1785\) - Első Katonai Felmérés | Arcanum Térképek](#)



[Magyar Királyság \(1819–1869\) - Második katonai felmérés | Arcanum Térképek](#)



[Habsburg Birodalom \(1869-1887\) - Harmadik Katonai Felmérés \(1:75000\) | Arcanum Térképek](#)



[Habsburg Birodalom - Kataszteri térképek \(XIX. század\) | Arcanum Térképek](#)

Vése Hencz-kastély kertje



[Magyar Királyság \(1819–1869\) - Második katonai felmérés | Arcanum Térképek](#)



[Habsburg Birodalom \(1869-1887\) - Harmadik Katonai Felmérés \(1:75000\) | Arcanum Térképek](#)



[Habsburg Birodalom - Kataszteri térképek \(XIX. század\) | Arcanum Térképek](#)

Visz, Jankovich-kastély

(Forrás: saját munka)

3. melléklet: A kastélykertek megjelenése Magyarország Első és Második katonai felmérésén és a Habsburg Birodalom Harmadik katonai felmérésén és Kataszteri térképén táblázatba rendezve

Somogy vármegyei kastélyok megjelenése a Katonai Felméréseken és Kataszteri térképeken						
	település	kastélykert	Első Katonai Felmérés	Második Katonai Felmérés	Harmadik Katonai Felmérés	Kataszteri térképek
1.	Alsóbogát	Festetics-Inkey-kastélykertje	x	x	x	x
2.	Alsóbogát	Zichy-(kis-) Kastély (Vrancsis Kastély)	x	x	x	x
3.	Adánd	Csapody-kastélykertje	x	x	x	
4.	Babócsa	Somssich-kastély kertje	x	x	x	
5.	Babócsa	Prinke-Kastély kertje	x	x	x	
6.	Bakháza	kastélykert			x	x
7.	Balatonberény	Balatonberény kastélykert		x		x
8.	Balatonboglár	Acsády-kastélykertje		x	x	x
9.	Balatonboglár, Szőlőskislak	Agoston-Mádách-Gaál-kastélykertje		x		x
10.	Balatonfenyves, Imremajor	kastélykert				
11.	Balatonkeresztúr	Festetics-kastély kertje		x	x	x
12.	Balatonszemes	Hunyady-kastély kertje	x	x	x	x
13.	Balatonszentgyörgy	battyánpusztai kastély kertje	x	x	x	x
14.	Bálványos	Satzger-kastély kertje		x	x	x
15.	Barcs (Középrigóc)	Széchenyi-kastélypark				
16.	Barcs	Kremsir-kastély kertje		x	x	x
17.	Barcs, Somogytarnóca	Széchenyi-kastély kertje		x	x	x
18.	Barcs (Táncsics Mihály u. 22)	kastélykert		x	x	x
19.	Bárdudvarnok (Bárdibükk)	Bárdibükki-kastélykert	x	x	x	x
20.	Bárdudvarnok	Goszthonyi-kastély kertje	x	x	x	x
21.	Bárdudvarnok	Lipótfá-kastély kertje		x	x	x
22.	Bárdudvarnok	Somm sich-kastély kertje		x	x	x
23.	Baté	Gaál-kastélykertje		x	x	x
24.	Beleg	kastélykert		x	x	x
25.	Berzence	Festetics-kiskastély kertje		x		x
26.	Berzence	Festetics-nagykastély kertje	x	x	x	x
27.	Bodrog	kastélykert		x	x	x
28.	Bodrog	kastélykert		x	x	x
29.	Böhönye, Illés-major	Festetics-kastély kertje	x	x	x	x
30.	Csokonyavisonta	Széchenyi-kastély kertje	x	x	x	x
31.	Csokonyavisonta	Széchenyi-kiskastély kertje				
32.	Csombárd	Pongrácz kastélykertje	x	x	x	x
33.	Curgó	Méller-kastély kertje	x	x	x	x
34.	Felsőmocsolád	Kaskovics-Bánó kastély		x	x	x
35.	Fonó	kastélykert		x	x	x
36.	Fonyód	Boros-kastélykertje		x		x
37.	Gálosfa	Festetics-kastély kertje		x	x	x
38.	Gugy	Kaskovics-kastély kertje	x	x	x	x
39.	Rinyatamási, Görgeteg	Széchenyi-vadászkastélykertje		x	x	x
40.	Háromfa	Festetics-vadászkastély kertje		x	x	x
41.	Hencse	Márffy-kastélypark		x	x	x

42.	Hetes	Somssich-kastély kertje	x	x	x	x
43.	Homokszentgyörgy	Széchenyi-kastély kertje		x	x	x
44.	Iharos	Inkey-kastélykertje		x	x	x
45.	Iharos	Inkey-kiskastélykertje		x	x	x
46.	Iharosberény	kastélypark		x	x	x
47.	Inke	kastélykert		x	x	x
48.	Jákó	Biró kastély kertje		x	x	x
49.	Jákó	kastélykert		x	x	x
50.	Jákó	kastélykert	x	x	x	x
51.	Kadarkút	Somssich-kastély / Vótakastély kertje			x	x
52.	Kálmánca	Széchenyi-kastély kertje		x	x	
53.	Kaposmérő	Kastélykert		x	x	x
54.	Kaposújlak (Szarokavár)	Somssich-kastély kertje		x	x	x
55.	Kaposvár	kastélykert		x		x
56.	Karád	Kastélykert		x	x	x
57.	Kastélyosdombó	Dráva kastély kertje			x	x
58.	Kercseliget	Maár-kastély kertje		x	x	x
59.	Kéthely (Sári-puszta)	Hunyadi-kastély kertje	x	x	x	x
60.	Kéthely	kiskastély kertje		x	x	x
61.	Kisasszond	Sárközy-Róna kastély	x	x	x	
62.	Kisgyalán	Festetics-kastély kertje		x	x	x
63.	Kiskorpád	kastélykert		x	x	x
64.	Kiskorpád	kastélykert	x	x	x	x
65.	Kutas-Kozmapuszta	Hertelendy-kastély kertje		x	x	x
66.	Kötcese	Sárközy-kastély kertje		x		x
67.	Kökút, Gyöngyöspuszta	Festetics-kastély kertje		x	x	x
68.	Köröshegy	Széchenyi-kastély kertje	x	x	x	x
69.	Lad (Németlad)	Hoyos-kastély parkja	x	x	x	x
70.	Lengyeltóti	Inkey-Zichy-kastély parkja	x	x	x	x
71.	Magyaratád	Barta-kastély kertje		x	x	x
72.	Márcali	Széchenyi-kastély park	x	x	x	x
73.	Márcali	kiskastély kertje		x	x	x
74.	Mérnye	Piarista-kastély kertje		x	x	x
75.	Míke	Somssich-kastély parkja		x	x	x
76.	Mosdós	Pallavicini-kastély kertje		x	x	x
77.	Nagyatád, Simongát	Mándy-kastélykert	x	x	x	x
78.	Nagyatád	Somssich-kastély kertje				x
79.	Nagyatád, Kivadár	kastélykert		x	x	x
80.	Nagybajom	Igmándy kastély kertje		x	x	x
81.	Nagybajom	Sárközykastély kertje		x	x	x
82.	Nagyberki	Vigyázó-kastély kertje	x	x	x	x
83.	Nágocs	Zichy-kastély parkja	x	x	x	x
84.	Osztopán	Tallian-kastély kertje		x	x	x
85.	Öreglak	Jankovich-kastélykertje		x	x	x

86.	Ötvöskónyi	Báthori várkastély kertje	x	x	x	x
87.	Ötvöskónyi	Chemel kastély kertje	x	x	x	x
88.	Patalom	Gyulai-Gaál-kastély kertje			x	
89.	Patosfa	kastélykert		x	x	
90.	Pusztakovácsi	Bogyay-kastély kertje	x	x	x	x
91.	Pusztakovácsi	Maár-kastély kertje	x	x	x	x
92.	Pusztakovácsi	Márffy-kastélykertje	x	x	x	x
93.	Ráksi	kastélykert				
94.	Segesd	Széchenyi-kastélypark kertje	x	x	x	x
95.	Somodor	kastélykert		x	x	x
96.	Somogyabod	Inkey kastélykertje	x	x	x	x
97.	Somogybükkösd	Perczel kastély kertje	x	x	x	x
98.	Somogyfajsz	Kund-kastély kertje		x	x	x
99.	Somogygeszti	Jankovich-Bésán-kastély parkja		x	x	x
100.	Somogyásárd	Somssich-kastély kertje	x	x	x	x
101.	Somogyásárd, Sörnyepuszta	kastélykert		x	x	x
102.	Somogysimonyi	kastélykert		x	x	x
103.	Somogyzsob, Kaszópuszta	Hohenlohe-vadászkastély kertje	x	x	x	x
104.	Somogyzil	Hunyady-kastély kertje		x	x	x
105.	Somogyzil	kastélykert		x		x
106.	Somogytúr	Kunffy-Lajos-kastély parkja		x		
107.	Somogytúr	Májerszky-Inkey-kastély kertje		x	x	x
108.	Somogyvamos	kastélykert		x	x	x
109.	Somogyvár	Széchenyi-kastély kertje	x	x	x	x
110.	Somogyzsi ffa, Szöcsénypuszta	Véssey-kastélykert		x	x	x
111.	Szabás	Fekete-kastély kertje		x	x	x
112.	Szabás	Tallian-kastély kertje		x		x
113.	Szentgáloskér	Kladnik-kastélykertje	x	x	x	x
114.	Szentgáloskér	Svastics-Kladnigg-kastély kertje	x	x	x	x
115.	Szentgáloskér	kastélykert		x	x	x
116.	Szőkedencs	kastélykert		x	x	x
117.	Szőkedencs	Véssey-kastély kertje		x	x	x
118.	Szőlőgyörök	Jankovich-kastély kertje	x	x	x	x
119.	Tab	Welserheim-kastély kertje		x	x	x
120.	Tarany	kastélykert			x	x
121.	Toponár (kaposvár)	Festetics-kastély kertje	x	x	x	x
122.	Várda	Szász-kastély(Somssich-Matolay kastély) kertje		x	x	x
123.	Vése	Hencz-kastély kertje		x	x	x
124.	Visz	Jankovich-kastélykertje				
125.	Vizvár	Festetics kastély kertje	x	x	x	
126.	Vörs	Festetics-kastély kertje	x	x	x	x
127.	Zákány	Zichy Ödön kastélyának kertje				x
128.	Zákányfalu	Zichy-kastélykertje		x	x	x

(Forrás: saját munka)

4. melléklet: 15 hektár feletti, eredeti határvonalait megőrzött kastélykertek

### Eredeti határvonalait megőrzött kastélykertek



Alsóbogát, Festetics-Inkey-kastély kertje



Fonyód, Boros-kastély kertje



Kisgyalán, Festetics-kastély



Kutas-Kozmapusza, Hertelendy-kastély kertje



Lad, Hoyos-kastély kertje



Somogyvár, Széchenyi-kastély kertje



(Képek forrása: <https://www.arcanum.com/hu/maps/>, <https://earth.google.com/web/>, Letöltés: 2025.06.05.)



Somogyzsitfa, Véssey-kastély kertje



Vése, Hencz-kastély kertje



Visz, Jankovich-kastély



(Képek forrása: <https://www.arcanum.com/hu/maps/>, <https://earth.google.com/web/>, Letöltés: 2025.06.05.)

(Forrás: saját munka)

Az alsóbogáti Festetics-Inkey-kastélykert úthálózatának és vízhalozatának elemzése történeti térképek segítségével



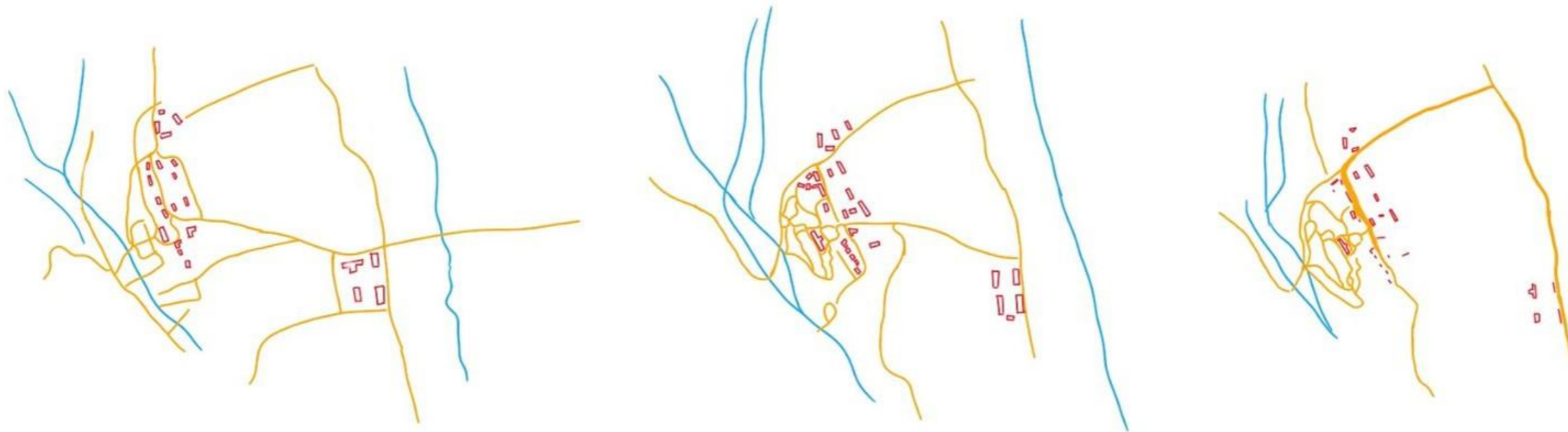
II. Katonai felmérés



III. Katonai felmérés



Kataszteri térkép



(Forrás: Arcanum Térképek - Történelmi Térképek Online)

A kutasi Hertelendy-kastélykert úthálózatának és vízhálózatának elemzése történeti térképek segítségével



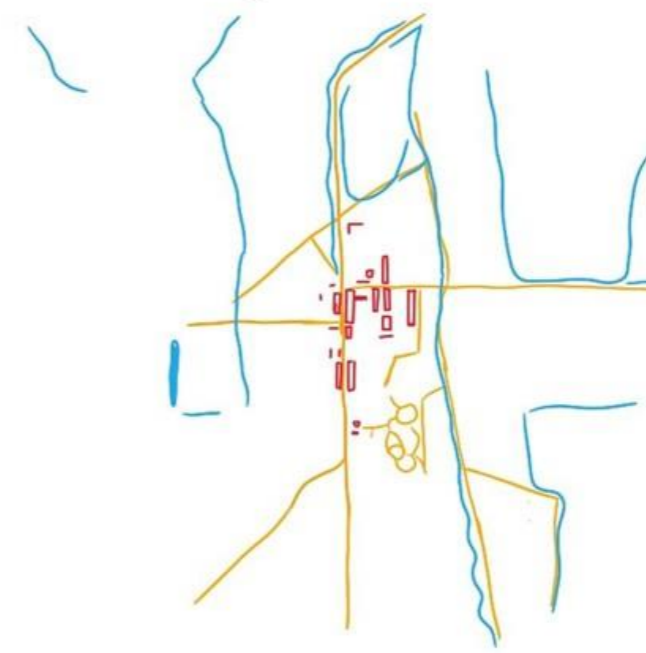
II. Katonai felmérés



III. Katonai felmérés



Kataszteri térkép



(Forrás: Arcanum Térképek - Történelmi Térképek Online)

A somogyvári Széchenyi-kastélykert úthálózatának és vízhalozatának elemzése történeti térképek segítségével



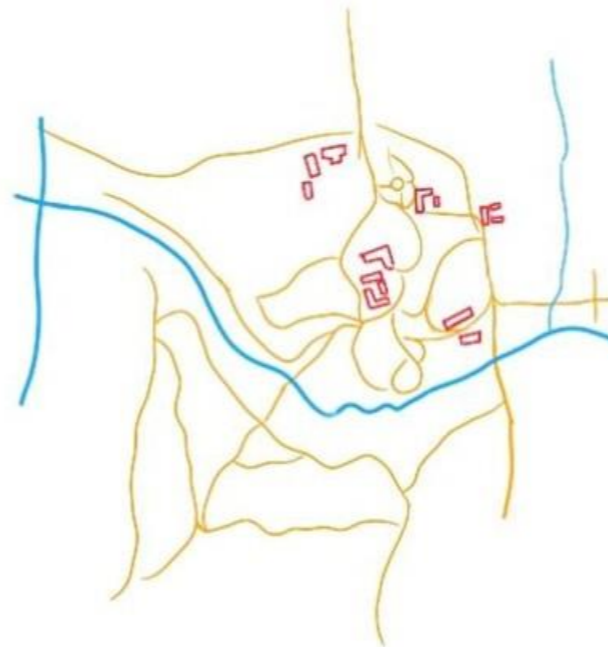
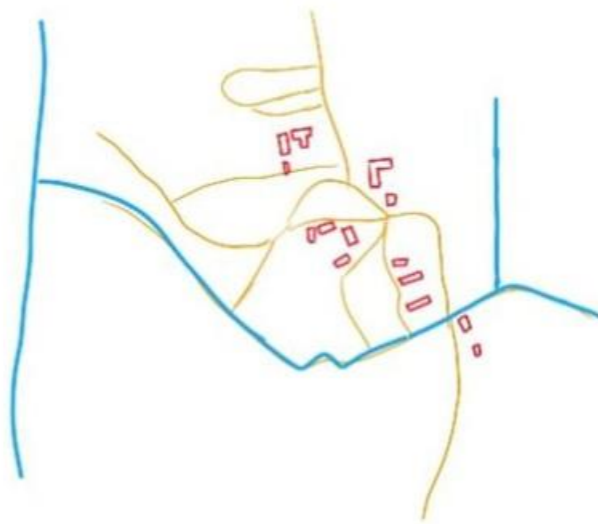
II. Katonai felmérés



III. Katonai felmérés



Kataszteri térkép



(Forrás: Arcanum Térképek - Történelmi Térképek Online)

A somogyzsitfai Véssey-kastélykert úthálózatának és vízhálózatának elemzése történeti térképek segítségével



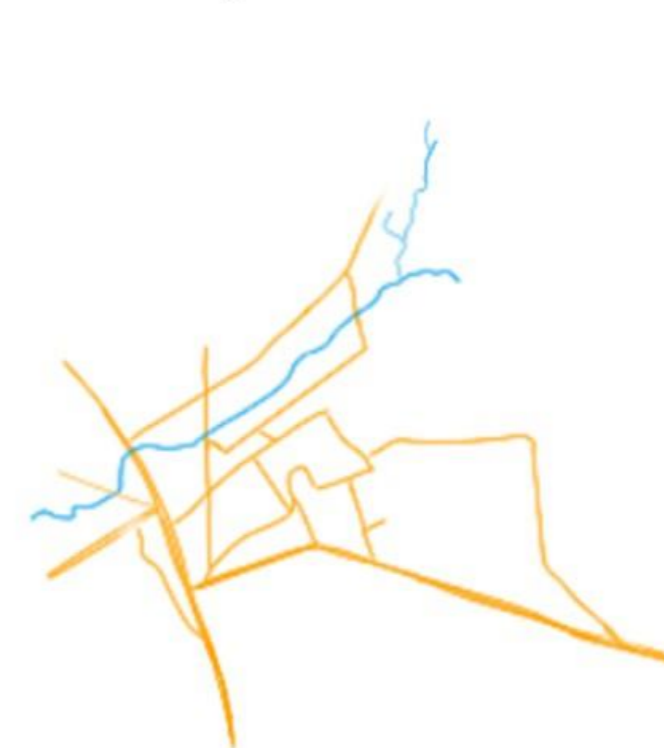
II. Katonai felmérés



III. Katonai felmérés



Kataszteri térkép



(Forrás: Arcanum Térképek - Történelmi Térképek Online)

A viszi Jankovich-kastélykert úthálózatának és vízhálózatának elemzése történeti térképek segítségével



Magyarország Katonai Felmérése



CORONA kéműhold felvétetelei



*(Forrás: Arcanum Térképek - Történelmi Térképek Online)*

*(Forrás: saját munka)*

## 10. Nyilatkozatok

### 11.1 Hallgatói nyilatkozat

#### MATE Szervezeti és Működési Szabályzat

#### III. Hallgatói Követelményrendszer

#### III.1. Tanulmányi és Vizsgaszabályzat

6.13. sz. függelék: A MATE egységes szakdolgozat / diplomadolgozat / záródolgozat / portfólió készítési útmutatója

4.2. sz. melléklete: Nyilatkozat a záródolgozat/szakdolgozat/diplomadolgozat/portfólió nyilvános hozzáféréséről és eredetiségéről (módosítva: 2025. október 16.)

#### NYILATKOZAT

#### a szakdolgozatnyilvános hozzáféréséről és eredetiségéről

A hallgató neve:	Besze Viola Zelmira
A Hallgató Neptun kódja:	TW14X7
A dolgozat címe:	Somogy vármegye kastélykertjeinek vizsgálata
A megjelenés éve:	2025
A konzulens intézetének neve:	Tájépítészeti, Településtervezési és Díszkertészeti Intézet
A konzulens tanszékének a neve:	Kertművészeti és Kertépítészeti Tanszék

Kijelentem, hogy az általam benyújtott szakdolgozat egyéni, eredeti jellegű, saját szellemi alkotásom. Azon részeket, melyeket más szerzők munkájából vettem át, egyértelműen megjelöltem, és az irodalomjegyzékben szerepeltettem. Továbbá kijelentem, hogy a dolgozat elkészítése során alkalmazott mesterséges intelligencia-eszközök (pl. szöveggenerálás, nyelvi javítás, fordítás, adatelemzés) használata nem helyettesítette a saját kutatási és alkotói munkámat, azok alkalmazását a források között vagy a módszertani részben feltüntettem, és a szakmai-etikai elvárásoknak megfelelően jártam el.

Ha a fenti nyilatkozattal valótlant állítottam, tudomásul veszem, hogy a záróvizsga-bizottság a záróvizsgából kizár és a záróvizsgát csak új dolgozat készítése után tehetek.

A leadott dolgozat, mely PDF dokumentum, szerkesztését nem, megtekintését és nyomtatását engedélyezem.

Tudomásul veszem, hogy az általam készített dolgozatra, mint szellemi alkotás felhasználására, hasznosítására a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem mindenkor szellemi tulajdon-kezelési szabályzatában megfogalmazottak érvényesek.

Tudomásul veszem, hogy dolgozatom elektronikus változata feltöltésre kerül a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem könyvtári repozitori rendszerébe. Tudomásul veszem, hogy a megvédett és

- nem titkosított dolgozat a védést követően
- titkosításra engedélyezett dolgozat a benyújtásától számított 5 év eltelte után nyilvánosan elérhető és kereshető lesz az Egyetem könyvtári repozitori rendszerében.

Kelt: 2025. év 11. hó 03. nap

  
Hallgató aláírása

## 11.2. Konzultációs nyilatkozat

### NYILATKOZAT

Besze Viola Zelmira (hallgató Neptun azonosítója:TW14X7) konzulenseként nyilatkozom arról, hogy a szakdolgozatot áttekintettem, a hallgatót az irodalmi források korrekt kezelésének követelményeiről, jogi és etikai szabályairól tájékoztattam.

A szakdolgozatot a záróvizsgán történő védeésre **javaslom** / nem javaslom<sup>1</sup>.

A dolgozat állam- vagy szolgálati titkot tartalmaz: igen **nem**\*<sup>2</sup>

Kelt: Budapesten, 2025 november 3.



---

belső konzulens

---

<sup>1</sup> A megfelelő aláhúzendó.

<sup>2</sup> A megfelelő aláhúzendó.

## 11.3. Hallgató nyilatkozata a mesterséges intelligencia (MI) alkalmazásáról

### Hallgatók, doktoranduszok nyilatkozata mesterséges intelligencia (MI) alkalmazásáról

#### 1. Általános adatok

Hallgató neve:	Besze Viola Zelmira
Neptun-kódja:	TW14X7
Képzési szint (a megfelelőt jelölje X-szel):	X BSc/BA <input type="checkbox"/> MSc/MA <input type="checkbox"/> Doktori (PhD) <input type="checkbox"/> Egyéb: .....
Tantárgy neve/kódja*:	Szakdolgozat készítés „A”/ TETTD109N
A munka címe:	Somogy vármegye kastélykertjeinek vizsgálata

\* doktori értekezés esetén nem kitöltendő

#### 2. Nyilatkozat az MI használatáról

Alulírott, etikai felelősségem teljes tudatában az alábbi nyilatkozatot teszem:

(Kérjük, válasszon egyet az alábbi lehetőségek közül!)

A) Nem alkalmaztam mesterséges intelligencia rendszert vagy szolgáltatást.

(Amennyiben ezt jelölte, a további táblázatok kitöltése nem szükséges.)

B) Alkalmaztam mesterséges intelligencia rendszert vagy szolgáltatást.

(Kérjük, töltsse ki a vonatkozó táblázatokat!)

#### 3. A mesterséges intelligencia használatának részletezése

**I. TÁBLÁZAT: Asszisztensi vagy kisebb mértékű felhasználás (pl. fordítás, nyelvi korrekció, ötletelés stb.)**

(Ezen felhasználások esetében a konkrét promptok és válaszok csatolása nem szükséges.)

A felhasználás célja	Alkalmazott MI-eszköz neve és verziója	Érintett rész (ha nem a szöveg egészére vonatkozik)
ötletelés, szinonímák keresése, nyelvhelyesség vizsgálata, fordítás	Chatgpt – GPT-5 mini (ingyenes verzió) Google Gemini	vizsgálati szempontok, összefoglalás, javaslatok, cím

**II. TÁBLÁZAT: Jelentős tartalmi hozzájárulás (pl. egy teljes ábra vagy egy hosszabb szövegrész generálása)**

(Ezekben az esetekben a felhasznált kulcsfontosságú promptok és az MI által adott nyers válaszok dokumentálása és a munka **mellékletében való csatolása szükséges.**)

A felhasználás célja	Alkalmazott eszköz verziója, elérhetősége	MI-neve,	Az érintett fejezet / ábra / táblázat pontos sorszáma	A prompt-naplót tartalmazó melléklet bejegyzésének sorszáma

### 3/A. Oktató által előírt kiegészítő szabályok (ha vannak)

Amennyiben az adott tantárgy oktatója vagy témavezetője az MI-eszközök használatára vonatkozóan külön szabályokat vagy elvárásokat határozott meg, kérjük, az alábbi mezőben foglalja össze ezeket:

*Pl. az MI használatának tilalma bizonyos feladattípusokra; csak konkrét eszköz használata engedélyezett; eltérő hivatkozási elvárások; dokumentációs forma stb.*

Oktató vagy témavezető által előírt szabályok:

.....

.....

.....

.....

### 4. Minden hallgatóra vonatkozó nyilatkozat:

Kijelentem, hogy az MI által esetlegesen generált tartalmakat minden esetben kritikailag felülvizsgáltam, szerkesztettem és a munkába illesztettem. A leadott munka minden eleméért, annak eredetiségéért és tudományos helytállóságáért teljes körű felelősséget vállalok. Tudomásul veszem, hogy a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem a benyújtott munkát mesterséges intelligencia detektorral ellenőrizheti, és eljárást kezdeményezhet, amennyiben a nyilatkozatom valótlan vagy hiányos.

Kelt: Budapest, 2025. 11. hó 03. nap



Hallgató aláírása



Konzulens/Témavezető aláírása